

1 Załącznik nr 3 Sprawozdanie z realizacji działań zaplanowanych w dokumencie Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność

Dnia 26 października 2018 r. Rada Ministrów przyjęła dokument, który powstał by określić najważniejsze kierunki polityki senioralnej w nadchodzących latach oraz uporządkować działania instytucji publicznych w Polsce.

Dokument uwzględnia wdrożenie szeregu rozwiązań między innymi w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia, przeciwdziałania samotności, aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, a także potrzeby dostosowania infrastruktury do potrzeb i możliwości osób starszych.

Planowane działania zostały ujęte w 7 obszarach polityki społecznej dotyczących ogółu osób starszych oraz 4 obszarach działań skierowanych bezpośrednio do niesamodzielnych osób starszych i ich opiekunów.

Efekty z realizacji działań zawartych w przedmiotowym dokumencie podlegają ocenie w ramach kolejnych edycji dokumentu pt. *Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce* za rok ubiegły, opracowywanej przez Ministra do spraw Polityki Senioralnej w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. W związku z powyższym, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań zobowiązane są do zebrania oraz przedstawienia informacji w tym zakresie.

Obszary uwzględniające działania wobec ogółu osób starszych:

- I. Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie;
- II. Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej;
- III. Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej;
- IV. Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji;
- V. Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych;
- VI. Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej;
- VII. Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielnych osób starszych:

- I. Zmniejszanie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych;
- II. Zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych dostosowanych do potrzeb niesamodzielnych osób starszych;
- III. Sieć usług środowiskowych i instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym;
- IV. System wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne.

POLITYKA SPOŁECZNA WOBEC OSÓB STARSZYCH 2030. BEZPIECZEŃSTWO-UCZESTNICTWO-SOLIDARNOŚĆ				
SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI DZIAŁAŃ W 2023 R.				
Obszar działań	Działanie szczegółowe	Podmiot Koordynujący (w porozumieniu z podmiotami współpracującymi)	Zaplanowany termin realizacji	Efekt działań w odniesieniu do sposobu monitorowania
OBSZARY SKIEROWANE DO OGÓŁU OSÓB STARSZYCH				
Obszar I	Realizacja w podstawie programowej kwestii związanych z przygotowaniem do starości i integracją międzypokoleniową	Ministerstwo Edukacji	Działanie ciągłe*	<i>Realizacja podstawy programowej poszczególnych przedmiotów</i>
				<p><u>Ministerstwo Edukacji Narodowej</u></p> <p>Obowiązkowe cele kształcenia i treści nauczania odnoszące się do kwestii związanych z przygotowaniem do starości i integracji międzypokoleniowej realizowane w szkołach definiuje podstawa programowa. W 2023 r. dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym oraz uczniowie szkoły podstawowej realizowali podstawę programową określoną w rozporządzeniu¹. Uczniowie szkół ponadpodstawowych (liceum ogólnokształcącego i technikum) realizowali podstawę programową uregulowaną w rozporządzeniu².</p> <p>Obowiązkowe cele kształcenia i treści nauczania dotyczące osób starszych i starości ustalone w podstawie programowej były realizowane na każdym etapie edukacyjnym. Zakres wymagań określono odpowiednio do wieku i potrzeb edukacyjno-społecznych uczniów. Przykłady zapisów jak poniżej.</p>

¹ Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej

² Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia

				<p>Przedszkole ma za zadanie kreowanie sytuacji prowadzących do poznania przez dziecko wartości i norm społecznych, których źródłem jest rodzina, grupa w przedszkolu, inne dorosłe osoby, w tym osoby starsze. Dziecko przygotowane do podjęcia nauki w szkole wczuwa się w emocje i uczucia osób z najbliższego otoczenia, nazywa i rozpoznaje wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi, np. obdarza uwagę i szacunkiem inne dzieci i osoby dorosłe, wykonuje lub rozpoznaje melodie, piosenki i pieśni potrzebne do organizacji uroczystości, np. Dnia Babci i Dnia Dziadka.</p> <p>Kształcenie ogólne w szkole podstawowej ma na celu wprowadzenie uczniów w świat wartości, jak np. ofiarności, altruizmu oraz przygotowanie do budowania relacji społecznych sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele), ponadto formowanie postawy szacunku dla innych osób. Na koniec I etapu edukacyjnego (klasy I-III szkoły podstawowej) uczeń m.in. wykazuje opanowanie następujących umiejętności: identyfikuje się z rodziną; respektuje normy i reguły postępowania w rodzinie; dostrzega, że granice jego wolności wyznacza godność i dobro innych osób; odkrywa, że współtworzy rodzinę i że wszystkim w rodzinie należy się szacunek.</p> <p>Na wyższych etapach edukacyjnych (klasy IV-VIII szkoły podstawowej i szkoły ponadpodstawowe) zagadnienia dotyczące osób starszych, przygotowania do starości i komunikacji międzypokoleniowej są uwzględnione w różnych przedmiotach, co zapewnia kompleksowe ujęcie tej tematyki. Należą do nich: przyroda, biologia, edukacja dla bezpieczeństwa, wychowanie fizyczne, wychowanie do życia w rodzinie, język polski, geografia, wiedza o społeczeństwie, filozofia, etyka. Umiejętności określone dla klas IV-VIII szkoły podstawowej, uczeń m.in.: opisuje dawny obraz najbliższej okolicy, np. na podstawie opowiadań rodzinnych, starych fotografii; opisuje tradycje rodzinne; opisuje, jakie</p>
--	--	--	--	---

				<p>znaczenie ma aktywność fizyczna dla zdrowia; motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej, np. osoby niepełnosprawne, osoby starsze; rozpoznaje wielopokoleniowy typ rodziny; wyjaśnia miejsce dziecka w rodzinie i jej rolę dla niego m.in. w fazie dojrzewania, młodości, wieku średniego i wieku późnego; wie, jak okazać szacunek rodzicom i dziadkom oraz docenić ich wkład w życie rodzinne; wyraża pamięć z okazji Dni Matki, Ojca, Babci, Dziadka; uczestniczy w podziale obowiązków; wyraża postawę szacunku i troski wobec życia i zdrowia człowieka od poczęcia do naturalnej śmierci; wyraża troskę o osoby chore i umierające; zachowuje pamięć o zmarłych; współtowarzyszy bliskim w przeżywaniu żałoby.</p>
	Współpraca przedszkoli i szkół z organizacjami senioralnymi	Ministerstwo Edukacji	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba działań, inicjatyw zrealizowanych w partnerstwie przez szkoły i organizacje senioralne</i></p> <p><u>Ministerstwo Edukacji Narodowej</u> Współpraca z organizacjami pozarządowymi, w tym senioralnymi odbywa się na podstawie art. 86 ustawy³. Dyrektor szkoły/ placówki wyraża zgodę na współpracę z organizacją pozarządową po uzgodnieniu warunków i po uprzednim uzyskaniu pozytywnej opinii rady szkoły i rady rodziców.</p> <p>Na podstawie informacji kuratorów oświaty wynika, że przedszkola, szkoły i inne placówki oświatowe wypracowały modele współpracy z organizacjami senioralnymi oraz z seniorami należącymi do lokalnej społeczności. W ramach tej współpracy stworzono tradycje regularnych kontaktów i wprowadzono je do kalendarza wydarzeń przedszkoli, szkół i placówek oświatowych. Działania te zapewniają integrację międzypokoleniową oraz rozwijają u młodych ludzi empatię i szacunek dla ludzi starszych, jednocześnie wpływają na aktywizację społeczną osób starszych</p>

³ Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737, 854)

				oraz sprawiają, że seniorzy czują się ważni, potrzebni, doceniani i szanowani.
	Promowanie w realizowanych przez podmioty publiczne otwartych konkursów ofert, dotyczących rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, tematyki senioralnej i wspierania projektów międzypokoleniowych	Komitet do spraw Pożytku Publicznego	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba realizowanych przez podmioty publiczne otwartych konkursów ofert w obszarze rozwoju społeczeństwa obywatelskiego uwzględniających tematykę senioralną oraz wspieranie projektów międzypokoleniowych</i></p> <p><u>Narodowy Instytut Wolności</u> W 2023 r. NIW-CRSO zrealizował 11 otwartych konkursów ofert w obszarze rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, uwzględniających tematykę senioralną oraz wspieranie projektów międzypokoleniowych.</p>
	Prowadzenie portalu kalkulatora emerytalnego, pozwalającego na symulację wysokości własnej emerytury w różnych wariantach	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	Działanie ciągłe*	<p><i>Funkcjonowanie aktualnego portalu kalkulatora emerytalnego</i></p> <p><u>Zakład Ubezpieczeń Społecznych</u> W 2023 r. (jak co roku) po ogłoszeniu danych przez GUS i przekazaniu założeń przez Ministerstwo Finansów zostały zaktualizowane parametry makroekonomiczne w kalkulatorach emerytalnych - emerytura na nowych zasadach, NSK i emerytura pomostowa. W 2023 r. na portalu PUE ZUS i stronie www.zus.pl klienci dokonali samodzielnie ponad 3 mln obliczeń prognozowanej emerytury w kalkulatorze emerytalnym. Doradcy emerytalni obliczyli prognozowaną emeryturę dla 694,9 tys. klientów.</p>
Obszar II	Reforma procesu inwestycyjno – budowlanego oraz systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego	Ministerstwo Rozwoju i Technologii	2018-2020	<p><i>Opracowanie projektu przepisów regulujących proces inwestycyjno – budowlany oraz system planowania i zagospodarowania przestrzennego</i></p> <p><u>Ministerstwo Rozwoju i Technologii</u> Wejście w życie reformy systemu planowania przestrzennego – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MRiT.</p>
	Minimalizowanie istniejących barier architektonicznych uniemożliwiających aktywność osobom starszym poprzez:	Ministerstwo Rozwoju i Technologii,	Działanie ciągłe*	<i>Liczba działań podjętych przez jednostki samorządu terytorialnego w obszarze minimalizowania istniejących barier architektonicznych uniemożliwiających aktywność osobom starszym</i>

<ul style="list-style-type: none"> • dostosowywanie przestrzeni publicznej i infrastruktury do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności; • zwiększanie świadomości mieszkańców i inwestorów działających w przestrzeni publicznej; • prowadzenie sukcesywnej oceny dostępności przestrzeni publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego; • włączanie osób starszych oraz organizacji senioralnych w procesy decyzyjne mające w celu diagnozowanie istniejących ograniczeń i ich rozwiązywanie; • likwidację barier architektonicznych w instytucjach publicznych 	<p>Ministerstwo Infrastruktury</p>		<p><u>Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej</u> Realizacja działań w ramach Funduszu Dostępności, Programu wyrównywania różnic między regionami III” oraz projektu pn. „Usługi indywidualnego transportu door-to-door oraz poprawa dostępności architektonicznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych” – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MFiPR.</p> <p><u>Ministerstwo Rozwoju i Technologii</u> Realizacja programów: Zintegrowany program wsparcia społecznego budownictwa czynszowego, Program popierania budownictwa mieszkaniowego, Program bezwrotny dofinansowania budownictwa socjalnego i komunalnego – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MRiT.</p> <p><u>Ministerstwo Infrastruktury</u> Akcja informacyjno – edukacyjna „Senior na drodze ... do bezpieczeństwa!” - więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MI.</p>
<p>Poszerzenie zestawu działań i instrumentów wsparcia w ramach polityki mieszkaniowej o nowe rozwiązania uwzględniające w większym, niż obecnie zakresie specyfikę potrzeb i problemów mieszkaniowych osób starszych,</p>	<p>Ministerstwo Rozwoju i Technologii</p>	<p>2018-2019</p>	<p><i>Sformułowanie propozycji nowych działań i instrumentów dotyczących mieszkalnictwa w powiązaniu z polityką państwa wobec osób starszych</i></p> <p><u>Ministerstwo Rozwoju i Technologii</u> Działania legislacyjne w 2019 r.: wprowadzono działania mające na celu zwiększenie możliwości zaspokojenia przez gminy potrzeb mieszkaniowych osób najbardziej potrzebujących, w tym osób starszych i niepełnosprawnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadzono przepis obligujący gminy do uregulowania w uchwałach w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących

zgodnie z Narodowym Programem Mieszkaniowym			<p>w skład mieszkaniowego zasobu gminy warunków, jakie musi spełniać lokal wskazywany dla osób niepełnosprawnych, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb tych osób wynikających z rodzaju niepełnosprawności,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadzono możliwość rozwiązania umowy najmu lokalu mieszkalnego, z jednoczesnym zaoferowaniem lokalu zamiennego w sytuacji, gdy lokal zajmowany przez najemcę ma nieproporcjonalnie dużą powierzchnię w stosunku do liczby osób go zamieszkujących. <p>W związku z powyższym nie przewiduje się nowych działań dotyczących zaspokajania przez gminę potrzeb mieszkaniowych osób starszych.</p>
<p>Poprawa komunikacji z osobami starszymi w instytucjach publicznych, poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosowanie tzw. prostego modelu komunikacji, w którym jasno określone jest, kto jest nadawcą, a kto odbiorcą, natomiast wiadomość przekazywana jest w sposób prosty, bezpośredni, jasny i zrozumiały; • opracowanie dokumentu wyznaczającego zasady profesjonalnej komunikacji z osobą starszą 	<p>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</p>	<p>2018-2020</p>	<p><i>Publikacja dokumentu wyznaczającego zasady profesjonalnej komunikacji z osobą starszą</i></p> <p><u>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</u> Standardy dostępności kultury - więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MKiDN.</p>
<p>Osiągnięcie dostępności publicznych stron internetowych administracji publicznej i usług</p>	<p>Minister Cyfryzacji, Główny Urząd Statystyczny</p>	<p>2018-2022</p>	<p><i>Odsetek urzędów, których strona internetowa spełnia rekomendacje WCAG 2.0. na poziomie AA</i></p> <p><u>Ministerstwo Cyfryzacji</u></p>

	elektronicznych oraz propagowanie projektowania zorientowanego na użytkownika			Minister Cyfryzacji prowadzi monitoring stron internetowych i aplikacji mobilnych, w zakresie ich zgodności z ustawą ⁴ .
--	--	--	--	---

⁴ z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1440).

	<p>Podnoszenie poziomu aktywności społecznej osób starszych oraz wspierania funkcjonowania i rozwoju organizacji zrzeszających osoby starsze poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wspieranie działań na rzecz aktywizacji osób starszych dzięki realizacji otwartych konkursów ofert skierowanych do podmiotów sektora organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, oraz poprzez promowanie partnerstwa międzysektorowego wobec osób starszych; • wspieranie istniejących i nowopowstających organizacji sektora organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zrzeszających osoby starsze, reprezentujących ich interesy lub działających na rzecz zwiększenia ich aktywności; 	<p>Komitet do spraw Pożytku Publicznego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Ministerstwo Nauki</p>	<p>2018-2020</p>	<p><i>Liczba inicjatyw mających na celu podnoszenie poziomu aktywności społecznej osób starszych oraz wspieranie funkcjonowania i rozwoju organizacji zrzeszających osoby starsze, w tym: liczba organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, wspartych przez podmioty publiczne</i></p>
--	---	--	------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • promowanie wymiany dobrych praktyk działań podejmowanych na rzecz aktywności społecznej osób starszych 		<p><u>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</u></p> <p><u>Liczba programów</u> dotacyjnych Ministra KiDN, w których udzielono dofinansowań na projekty dostępne dla szerokiego grona odbiorców, bez względu na wiek lub projekty dedykowane osobom starszym: 32.</p> <p><u>Liczba dofinansowań</u> udzielonych w 2023 r. (organizacjom pozarządowym, instytucjom kultury i innym podmiotom) przez Ministra KiDN w programach dotacyjnych, w tym na wydarzenia artystyczne i kulturalne kierowanych do szerokiego grona odbiorców, w tym seniorów, lub adresowanych bezpośrednio do seniorów. W przypadku zadań w których wnioskodawcy wskazali seniorów jako jedną z grup docelowych, dofinansowano 2 843 projektów.</p> <p>Programy dotacyjne Ministra KiDN, w których w 2023 r. zostały dofinansowane wydarzenia artystyczne i kulturalne dostępne dla szerokiej publiczności, w tym seniorów, lub wydarzenia kierowane wprost do osób starszych: Badanie polskich strat wojennych, Czasopisma, Edukacja artystyczna, Edukacja kulturalna, Film, Groby i cmentarze wojenne w kraju, Infrastruktura domów kultury, Infrastruktura kultury, Infrastruktura szkolnictwa artystycznego, Kultura cyfrowa, Kultura Dostępna, Kultura ludowa i tradycyjna, Literatura, Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju, Miejsca pamięci narodowej za granicą, Muzyczny ślad, Muzyka, Narodowa Kolekcja Sztuki Współczesnej, Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą, Ochrona zabytków, Ochrona zabytków archeologicznych, Partnerstwo dla książki, Promesa dla Kultury, Promocja czytelnictwa, Promocja kultury polskiej za granicą, Sztuki wizualne, Taniec, Teatr, Wspieranie działań muzealnych, Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży, Zamówienia kompozytorskie, Wspieranie archiwów, bibliotek i muzeów poza krajem.</p>
--	--	--	--

				<p>W przypadku zadań w których wnioskodawcy wskazali seniorów jako jedną z grup docelowych, dofinansowano 2 843 projektów, przykładowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gminna Biblioteka Publiczna w Szydłowie na zadanie pn.: „Koncert z okazji dnia seniora” – 25 000 zł; • Centrum Kultury i Turystyki w Iłży na zadanie pn.: „Seniorze poszerz swoje horyzonty kulturalne!” – 21 000 zł; • Fundacja Belle Epoque na zadanie pn.: „UWAGA: STREFA WSPOMNIEŃ. Senior jako współtwórca działań Muzeum.” – 180 000 zł; • Stowarzyszenie Rozwoju Szkół Prymus na zadanie pn.: „Teatr dla Seniora” – 29 000 zł. <p>W ramach stałej oferty systemowej <u>instytucji kultury prowadzonych lub współprowadzonych przez Ministra</u> KiDN organizowało następujące działania adresowane do osób starszych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykłady, spacerzy tematyczne, • wydarzenia artystyczne, spektakle teatralne, seanse filmowe, koncerty, • spotkania i dyskusje, • działania edukacyjne i warsztaty, • wspieranie amatorskiej działalności artystycznej osób starszych, • prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych nakierowanych na osoby starsze (np. adresowanie do nich mediów społecznościowych) • systemy zniżek lub ulg w cenach biletów dla seniorów (osób indywidualnym, grup oraz grup zorganizowanych, np. Klubów Seniora),
--	--	--	--	--

				<ul style="list-style-type: none"> • dostosowywanie wyposażenia i obiektów do potrzeb osób starszych (m.in. do potrzeb osób słabowidzących, słabosłyszących i o obniżonej sprawności motorycznej), • dostosowanie stron www do potrzeb osób z ograniczeniami wzroku i słuchu, • wsparcie organizacji pozarządowym zrzeszającym osoby starsze lub realizującym działania skierowane do osób starszych. <p>Przykłady działań instytucji kultury prowadzonych i współprowadzonych przez Ministra KiDN:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Instytut Książki – Program Dyskusyjne Kluby Książki adresowany jest przede wszystkim do czytelników korzystających z bibliotek publicznych. Spotkania i dyskusje o książkach mają charakter nieformalny. Obecnie w Polsce działa 1216 klubów dla dorosłych. Wśród Dyskusyjnych Klubów Książki dla dorosłych funkcjonują także skierowane także wyłącznie do seniorów (np. DKK „Senior” na terenie woj. śląskiego). Warto zauważyć, że DKK działają także np. przy Domach Seniora (np. na terenie woj. lubuskiego). Odnotować jednocześnie należy, że znacząca liczba klubowiczów (ogółem) to seniorzy. Stanowią oni także dominującą grupę uczestników spotkań czy wydarzeń realizowanych w ramach programu dotacyjnego dot. DKK. Seniorzy udzielają się także w konkursach na recenzje książkowe, a więc działaniach organizowanych w ramach inicjatyw podejmowanych w IK dotyczących aktywizacji klubowiczów. Wśród dodatkowych inicjatyw czy akcji podejmowanych przez DKK w całym kraju (wg sprawozdawczości beneficjentów) znalazły się między innymi: udział w obchodach Dnia Seniora (woj. lubuskie) czy akcja „Klubowicze seniorzy czytają dzieciom w Tygodniu Bibliotek” (woj. małopolskie).
--	--	--	--	---

				<ul style="list-style-type: none"> • Wytwórnia Filmów Dokumentalnych i Fabularnych w Warszawie we wskazanym okresie udostępniała nieodpłatną platformę VOD 35mm.online, na której znajdują się unikalne scyfryzowane materiały filmowe oraz dźwiękowe pochodzące z archiwalnych zasobów WFDiF oraz studiów filmowych, tj.: KADR, TOR, ZEBRA, KRONIKA, SMF oraz SFR. Dostęp online do stale zwiększającej się bazy cyfrowych zasobów przyczynia się do zwiększenia dostępności do kultury i profesjonalnej wiedzy filmowej, oraz do urozmaiconych form aktywności kulturalnej, edukacyjnej i rozrywkowej w nowoczesnym wydaniu, dla wszystkich odbiorców, w tym dla osób starszych. • Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie w 2023 r. realizowała projekt "Międzypokoleniowa Limuzynka do Filharmonii", dofinansowany z programu Kultura Dostępna. Natomiast w tym roku edycja projektu KONSONANSE, skierowana była tylko do seniorów. • Muzeum Żup Krakowskich <ol style="list-style-type: none"> 1. cykliczny program edukacyjny „Senior w Muzeum” - spotkania dla osób 60+ na wystawach w Zamku Żupnym i w ekspozycji Muzeum na III poziomie kopalni soli. Spotkania realizowane są dla osób indywidualnych oraz grup zorganizowanych. 2. cykliczny program edukacyjny "Wakacyjne Warsztaty Międzypokoleniowe" - spotkania łączące seniorów i dzieci. Celem spotkań są wspólne działania dziadków z wnukami. 3. cykliczny program edukacyjny „Zmagania ze sztuką” - spotkania w Zamku Żupnym dla wszystkich zainteresowanych (dzieci, dorosłych, seniorów), mające na celu przybliżenie wybranych wystaw oraz pobudzenie kreatywności uczestników. 4. konkurs fotograficzny „Uchwycić piękno w szczególności - kadry Kościoła św. Klemensa”. Celem konkursu było uwiecznienie piękna detali oraz najciekawszych elementów
--	--	--	--	--

				<p>architektonicznych i wystroju kościoła Świętego Klemensa w Wieliczce. Konkurs skierowany był do trzech kategorii wiekowych: dzieci, młodzieży i dorosłych (w tym seniorów).</p> <p>5. spotkania „Towarzystwa Przyjaciół Muzeum” - Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka. Obecnie Towarzystwo liczy ponad 100 członków, dla których organizowane są comiesięczne spotkania (w przedostatnie środy miesiąca) w wielickim Zamku Żupnym oraz wycieczki integracyjne i krajoznawcze.</p> <p>- więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MKiDN.</p> <p><u>Ministerstwo Sportu i Turystyki</u></p> <p>W 2023 r. Ministerstwo Sportu i Turystyki zrealizowało 2 programy społeczne, które finansowane są ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, których beneficjentami m.in. były osoby starsze (60+).</p> <p>1. Program rozwoju turystyki społecznej sprzyjającej aktywności fizycznej społeczeństwa – upowszechnianie turystyki osób starszych, dzieci z domów dziecka oraz dzieci z niepełnosprawnościami i ich opiekunów oraz szkolenia dla osób pracujących w turystyce z osobami ze szczególnymi potrzebami, w ramach którego zrealizowano 20 zadań według 3 kierunków działań programu tj.: „My też zwiedzamy”, „Transfer wiedzy”, „Kampania społeczna”, w tym 14 zadań dotyczyło osób starszych (60+). Kwota dofinansowania 14 zadań, których beneficjentami były osoby starsze, zrealizowanych w ramach ww. Programu to: 4 769 793,64 zł.</p> <p>2. Program rozwoju turystyki społecznej sprzyjającej aktywności fizycznej społeczeństwa – renowacja oraz wytyczanie nowych szlaków turystycznych, w ramach którego zrealizowano 2 zadania na kwotę 1 373 393,67 zł, co skutkowało odnowieniem ponad 3 600 km górskich szlaków</p>
--	--	--	--	--

				turystycznych. Ponadto Ministerstwo Sportu i Turystyki w 2023 r. jak co roku zrealizowało otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu części 40 budżetu państwa – Turystyka, w ramach którego również wspierało działania na rzecz aktywizacji osób starszych, w tym zwiększania aktywności turystycznej i rekreacyjnej. W konkursie dotacyjnym wyodrębniono 6 priorytetów merytorycznych w ramach, których uprawnione podmioty mogą składać oferty o dofinansowanie realizacji zadań publicznych.
Niwelowanie istniejących barier w funkcjonowaniu rad seniorów oraz wspieranie ich poprzez promowanie tworzenia gminnych rad seniorów przez jednostki samorządu terytorialnego	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	2018-2020	<p><i>Liczba funkcjonujących w gminach rad seniorów</i></p> <p>Materiał dot. funkcjonujących rad seniorów - więcej informacji w załączniku w podrozdziale dot. <i>Dostępnych form aktywności</i>.</p>	
Promowanie wolontariatu osób starszych oraz wobec osób starszych poprzez wspieranie organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, działających w tym zakresie	Komitet do spraw Pożytku Publicznego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Ministerstwo Nauki	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba wspartych projektów organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w obszarze promowania wolontariatu osób starszych oraz wobec osób starszych</i></p> <p><u>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</u> Wspieranie wolontariatu osób starszych poprzez dofinansowanie projektów organizacji pozarządowych, wpisuje się w programy dotacyjne Ministra KiDN, jak również w profilowane programy państwowych instytucji kultury, dla których organizatorem jest Minister KiDN:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Narodowy Instytut Dziedzictwa – program dotacyjny <i>Wspólnie dla dziedzictwa</i> • Narodowe Centrum Kultury – szkolenie cykliczne <i>Wolontariat w instytucji kultury</i> • Instytut Polonika od 2019 r. program dotacyjny <i>Polskie dziedzictwo kulturowe za granicą – wolontariat</i> 	

				<p>Szereg instytucji prowadzonych i współprowadzonych przez MKiDN realizuje działania włączające osoby starsze w wolontariat, w zakresie odpowiadającym specyfice instytucji i jej oferty kulturalnej. Przykładowe instytucje, które organizowało programy wolontariatu skierowane do osób starszych: Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce Teatr Lalki „Tęcza” w Słupsku, Teatr Żydowski im. Estery Rachel i Idy Kamińskich w Warszawie.</p> <p><u>Narodowy Instytut Wolności</u> W ramach Korpus Solidarności – Rządowy Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Systematycznego na lata 2018–2030, którego strategicznym celem jest wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez wypracowanie i wdrożenie rozwiązań ułatwiających i zachęcających do systematycznego angażowania się obywateli w wolontariat, wsparto w 2023 r. 6 projektów ukierunkowanych na promocję wolontariatu wśród osób starszych oraz wobec osób starszych.</p>
	<p>Zwiększenie dostępności placówek i instytucji kultury dla osób starszych, dzięki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostosowaniu rodzaju i form aktywności kulturalnych do zróżnicowanych potrzeb starszych odbiorców; • upowszechnianiu pozytywnych wzorców i dobrych praktyk w tym obszarze; 	<p>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</p>	<p>Działanie ciągłe*</p>	<p><i>Liczba inicjatyw mających na celu zwiększenie dostępności placówek i instytucji kultury dla osób starszych</i></p> <p><u>Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej</u> W 2023 r. dofinansowano 45 projektów w ramach programów dotacyjnych MKiDN umożliwiających udział osobom o szczególnych potrzebach, w tym osób starszych i OzN w przedsięwzięciach kulturalnych. W 2023 r. w ramach wybranych programów dotacyjnych MKiDN realizowane były przedsięwzięcia infrastrukturalne, poprawiające dostępność i usprawniające działalność instytucji kultury, organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych. Miały one wymiar architektoniczny, związany z dostępnością budynku i przestrzeni, na której organizowane są</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • wspieraniu wszelkich form amatorskiej działalności artystycznej osób starszych; • wykorzystaniu potencjału i bazy placówek publicznych do organizowania zajęć o charakterze kulturalnym, artystycznym, rekreacyjnym i ogólnorozwojowym. 		<p>wydarzenia kulturalne, jak również umożliwiły doposażenie w specjalistyczny sprzęt dedykowany zapewnianiu dostępności.</p> <p>Projekt „Kultura bez barier”, finansowany z PO WER. Inicjatywa była realizowana przez PFRON, MKiDN, Fundację Kultury bez Barier oraz ibkKUBIA (partnera ponadnarodowego). Efektem projektu jest „<i>Model dostępnej kultury</i>”, który może wykorzystany m.in. w teatrach, muzeach, domach kultury, bibliotekach. Zwiększa on dostępność oferty i zasobów instytucji kultury dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym seniorów i OzN.</p> <p>Konkurs pn. „KULTURA WRAŻLIWA” (PFRON) Celem inicjatywy jest promowanie i nagradzanie twórczości artystycznej tworzonej z udziałem OzN w wydarzeniach postaci: spektakl teatralny (w tym: dramatyczny, muzyczny, widowisko uliczne), spektakl taneczny (w tym: baletowy), spektakl eksperymentalny, musical, opera, balet; performance, koncert (w tym: widowiska poetycko-muzyczne), happening. Przedsięwzięcie stanowi rodzaj aktywizacji środowiska OzN, w tym seniorów i rehabilitacji społecznej poprzez teatroterapię.</p> <p>Projekt pn. „Projektowanie uniwersalne kultury – dostępność w instytucjach kultury” We wrześniu 2023 r. została podpisana umowa o dofinansowanie z Narodowym Centrum Kultury (NCK) na realizację projektu, który przewiduje m.in. wsparcie inwestycyjne w postaci grantów dla 80 instytucji kultury w zakresie poprawy dostępności obiektu i oferty kulturalnej.</p> <p>Projekty realizowane w ramach POIiŚ Realizowano 144 projekty, które zostały rozliczone i zakończone na koniec 2023 r. Dla przykładu w wyniku realizacji projektu “EC1</p>
--	--	--	--

			<p>Łódź - Miasto Kultury” zakupiono m.in. wózki inwalidzkie, schodołazy gąsienicowe, rampy najazdowe, poprawiono jednocześnie dostosowanie przestrzeni wystawowych dla osób o szczególnych potrzebach, a także przeprowadzono szkolenie z obsługi klientów z niepełnosprawnościami,</p> <p>Program pn. „Kultura” Realizowano 21 projektów finansowanych z EOG o łącznej wartości ponad 250 mln zł. Podejmowane inicjatywy miały charakter inwestycyjny lub zwiększały dostępność oferty kulturalnej. Dzięki nim zlikwidowane zostały bariery architektoniczne, co pozwoliło na dostosowania obiektów i instytucji kultury do potrzeb osób starszych i OzN.</p> <p><u>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</u> Liczba programów dotacyjnych Ministra KiDN ukierunkowanych na poprawę dostępności infrastruktury kultury, w tym uwzględnienie dostosowania do potrzeb osób starszych: 4 (w tym nabór z rozstrzygnięciem na 2024 r. w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0, Priorytet 2, Kierunek interwencji 2.1. „Infrastruktura bibliotek 2021-2025”). Liczba udzielonych dofinansowań w 2023 r.: 458.</p> <p>Liczba programów dotacyjnych, dofinansowanych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 ukierunkowanych na poprawę dostępności oferty instytucji kultury, w tym uwzględnienie dostosowania do potrzeb osób starszych: 1 „Kultura bez barier” (nabór w 2022 r., realizacja projektów 2022-2023). Liczba udzielonych dofinansowań: 164 (w tym projekty z cross-financing na działania infrastrukturalne).</p>
--	--	--	--

				<p>Lista programów dotacyjnych Ministra KiDN, w których w 2023 r. zostały dofinansowane projekty infrastrukturalne służące poprawie dostępności instytucji dla szerokiego grona odbiorców, w tym osób starszych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Infrastruktura domów kultury (186), 2. Infrastruktura kultury (210), 3. Infrastruktura szkolnictwa artystycznego (62), 4. Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0, Priorytet 2, Kierunek interwencji 2.1. „Infrastruktura bibliotek 2021-2025” (nabór w 2023r., rozstrzygnięciem na 2024 r.). <p><u>Dostosowanie rodzaju i form aktywności kulturalnych do zróżnicowanych potrzeb starszych odbiorców:</u></p> <p>W 2023 r. kontynuowano projekt „Kultura bez Barier”. 164 instytucje kultury z całej Polski otrzymały środki na realizację przedsięwzięć poprawiających dostępność oferty dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych. łączna kwota dotacji wyniosła 25 mln zł.</p>
Obszar III	Podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu ekonomicznemu i ubóstwu osób starszych	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba nowych inicjatyw mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu ekonomicznemu i ubóstwu osób starszych</i></p>
				<p><u>Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</u></p> <p>Realizacja programu „Posiłek w szkole i domu” – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MRPiPS.</p>
			2019-2022	<p><i>Przedstawienie rekomendacji wynikających z dokonanej analizy</i></p>

<p>Dokonanie analizy problematyki dotyczącej tzw. renty dożywotniej pod kątem zapewnienia ochrony osób starszych, będących stroną umów o rentę dożywotnią</p>	<p>Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Finansów, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów</p>		<p><u>Ministerstwo Sprawiedliwości</u> Prace legislacyjne dotyczące projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, obejmującego m. in. zmiany w zakresie umowy dożywocia - - więcej informacji w załączniku w rozdziale dot. MS.</p>
<p>Zapewnianie osobom starszym dostępu do usług edukacyjnych świadczonych w ramach uczenia się przez całe życie</p>	<p>Ministerstwo Edukacji, Ministerstwo Nauki, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Główny Urząd Statystyczny</p>	<p>Działanie ciągłe*</p>	<p><i>Odsetek osób starszych korzystających z usług edukacyjnych, świadczonych w ramach uczenia się przez całe życie</i></p> <p><u>Ministerstwo Edukacji Narodowej</u> Edukacja formalna i nieformalna - więcej informacji w załączniku w podrozdziale dot. <i>Dostępnych form aktywności.</i></p> <p><u>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</u> Liczba stałych inicjatyw edukacji przez całe życie kierowanych przez uczelnie artystyczne do osób starszych: 5.</p> <p>Liczba programów dotacyjnych, w którym jeden z priorytetów dotyczy uczenia się przez całe życie: 2 Stale, systemowe działania edukacyjne adresowane do seniorów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Uniwersytet Artystyczny Trzeciego Wieku</i> (Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu), • <i>Akademia Kreatywnego Seniora</i> (Akademia Sztuk Pięknych w Łodzi), • <i>Akademia Otwarta – dorośli do sztuki</i> (Towarzystwo Przyjaciół ASP wraz z Akademią Sztuk Pięknych w Warszawie),

			<ul style="list-style-type: none"> • <i>Otwarta Akademia Muzyczna</i> (Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu), • <i>Muzyczna Akademia Seniora</i> (Akademia Muzyczna w Katowicach), <p>Zapewnianie osobom starszym dostępu do usług edukacyjnych świadczonych w ramach uczenia się przez całe życie wpisuje się również w programy dotacyjne Ministra KiDN, w szczególności programy <i>Edukacja kulturalna</i> oraz <i>Infrastruktura bibliotek</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jedno z zadań programu <i>Edukacja Kulturalna</i> polega na tworzeniu i prowadzeniu kompleksowych działań z zakresu edukacji kulturalnej skierowanych do osób dorosłych, • w ramach programu <i>Infrastruktura bibliotek</i> wśród kryteriów punktowanych znajduje się kryterium: „Po zakończeniu zadania biblioteka będzie realizowała działania służące podnoszeniu kompetencji informatycznych (cyfrowych) lokalnej społeczności, przy jednoczesnym właściwym zaplanowaniu wyposażenia dla tak definiowanej funkcji”, które to kryterium, jak pokazuje praktyka, najczęściej realizowane jest przez organizację kursów komputerowych dla seniorów.
Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy w starszych grupach wiekowych w dostępie do programów aktywizacji zawodowej, oferowanych przez urzędy pracy	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Rozwoju i Technologii	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy w starszych grupach wiekowych objętych przez urzędy pracy wsparciem w zakresie aktywizacji zawodowej</i></p> <p>oraz</p> <p><i>Liczba osób starszych, które podjęły pracę w wyniku uczestnictwa w aktywizacji zawodowej</i></p> <p><u>Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej</u> Wsparcie osób po 50 roku życia w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO)</p> <p>Osoby te mogą skorzystać z doradztwa zawodowego połączonego z przygotowaniem Indywidualnego Planu Działania (IPD), pośrednictwa pracy, a także szkoleń i kursów mających na celu</p>

				<p>podniesienie kwalifikacji i kompetencji lub przekwalifikowanie. Dodatkowo osoby starsze mogą skorzystać z formy wsparcia jaką są staże oraz subsydiowane zatrudnienie a także otrzymać wsparcie finansowe na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, w formie bezzwrotnej, połączone ze wsparciem szkoleniowym oraz pomostowym.</p> <p>Do końca 2023 r. wsparciem objęto łącznie 167,7 tys. osób po 54 r. ż., w tym blisko 83,4 tys. osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotne) lub biernych zawodowo i nie uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu przed projektem.</p> <p>Wśród wyżej wskazanych, wsparciem w ramach projektów oferujących dotacje na założenie własnej działalności gospodarczej do końca 2023 r. objęto 8,74 tys. osób po 54 r. ż., w tym 4,9 tys. to osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotne) lub biernych zawodowo i nie uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu przed projektem.</p>
	Podniesienie świadomości osób starszych w zakresie możliwości zwiększenia aktywności zawodowej, dzięki zastosowaniu Internetu i innych technologii telekomunikacyjnych	Minister Cyfryzacji, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,	2018-2020	<p><i>Odsetek osób starszych posiadających wiedzę na temat możliwości zwiększenia aktywności zawodowej dzięki zastosowaniu Internetu i innych technologii telekomunikacyjnych</i></p> <p>Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej Realizacja Programu pn. "Kluby Rozwoju Cyfrowego" – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MFiPR.</p>
	Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej zatrudniających osoby starsze	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Rozwoju i Technologii	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba wspartych podmiotów ekonomii społecznej zatrudniających osoby starsze</i></p> <p>Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej W ramach priorytetu inwestycyjnego 9v wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz podmiotach ekonomii społecznej, a także w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia - realizowany jest szereg działań zmierzających do wzmocnienia</p>

			<p>kondycji sektora ekonomii społecznej oraz rozwoju podmiotów ekonomii społecznej.</p> <p>Na poziomie krajowym wsparcie realizowane jest w ramach działania 2.9 Rozwój ekonomii społecznej w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój. Wdrażane są także działania skierowane na wzmocnienie systemu wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej, m.in. poprzez zapewnienie preferencyjnej oferty wsparcia zwrotnego dla podmiotów ekonomii społecznej.</p> <p>Projekt „Wdrożenie instrumentu pożyczkowego i poręczeniowego w ramach Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej”</p> <p>W 2023 r. kontynuowano realizację projektu. Do końca 2023 r. 1194 podmiotów ekonomii społecznej skorzystało z preferencyjnych pożyczek, co przyczyniło się do stworzenia nowych 1323 miejsc pracy.</p> <p>Wsparcie bezpośrednio dla podmiotów ekonomii społecznej świadczone jest w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych przez akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES). Istnieje możliwość otrzymania wsparcia finansowego lub pomostowego na stworzenie miejsca pracy w nowym lub istniejącym przedsiębiorstwie społecznym dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób ubogich pracujących lub osób po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.</p>
--	--	--	---

				Dodatkowo, możliwe jest uzyskanie przez podmioty ekonomii społecznej wsparcia doradczego czy szkoleniowego. Do końca 2023 r., w ramach wsparcia ekonomii społecznej w RPO wsparto 23 754 podmiotów ekonomii społecznej. Stworzono także 16 453 miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.
	Prowadzenie działań informacyjnych skierowanych do przedsiębiorców oraz podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z zakresu znajomości zasad srebrnej gospodarki oraz potrzeb i rozwiązań związanych z dostępnością stron internetowych i usług elektronicznych dla osób starszych	Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Minister Cyfryzacji	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba zrealizowanych działań informacyjnych skierowanych do przedsiębiorców z zakresu znajomości zasad srebrnej gospodarki oraz potrzeb i rozwiązań związanych z dostępnością stron internetowych i usług elektronicznych</i></p> <p><u>Ministerstwo Cyfryzacji</u> Minister Cyfryzacji podejmuje działania, aby strony internetowe i aplikacje mobilne podmiotów publicznych były dostępne cyfrowo. Aby każdy, bez względu na wiedzę, wiek, niepełnosprawność lub czasowe ograniczenia, mógł na równych zasadach korzystać ze strony internetowej albo aplikacji. W dobie starzejącego się społeczeństwa liczba osób korzystających z dostępności cyfrowej będzie się zwiększać. Dostępność cyfrowa jest szansą na dotarcie do wszystkich użytkowników, nie tylko osób z niepełnosprawnościami, ale właśnie także do osób starszych.</p>
	Prowadzenie działań na rzecz promocji przedsiębiorczości osób starszych	Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba zrealizowanych działań promujących przedsiębiorczość osób starszych</i></p> <p><u>Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej</u> W ramach działań cyklicznych, podobnie jak w latach poprzednich, brano udział w organizacji stoisk informacyjno-promocyjnych Ministerstwa Rozwoju i Technologii podczas targów „Dostępność Plus” w dniach 6-7 czerwca 2023 r. organizowanych przez PFRON odział w Opolu oraz podczas targów „Viva Seniorzy” w dniach 29-30 września 2023 r. w Poznaniu. W trakcie rozmów bezpośrednich z przedsiębiorcami oraz przedstawicielami społeczności senioralnej był dyskutowany temat aktywności zawodowej osób starszych.</p>
Obszar IV	Upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia, z uwzględnieniem	Ministerstwo Edukacji,	Działanie ciągłe*	<i>Realizacja w podstawie programowej kwestii edukacji zdrowotnej</i> oraz

	zmian wynikających z procesu starzenia na wszystkich szczeblach edukacji	Ministerstwo Nauki, Ministerstwo Zdrowia		<p><i>Liczba zrealizowanych działań mających na celu upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia z uwzględnieniem zmian wynikających z procesu starzenia</i></p> <p><u>Ministerstwo Zdrowia</u></p> <p>W ramach prowadzonych w 2023 r. działań oraz wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym, Ministerstwo Zdrowia przeprowadziło kampanię informującą Polaków o rozszerzeniu programu bezpłatne leki 75+ m.in. o osoby powyżej 65. roku życia. Kampania polegała na emisji spotów u nadawców telewizyjnych i radiowych o zasięgu ogólnopolskim oraz na stworzeniu nowej zakładki na stronie internetowej MZ oraz na stronie pacjent.gov.pl. Kampania miała na celu dotarcie do masowego odbiorcy, aby przekazać informację o możliwości korzystania z bezpłatnych leków refundowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia dla seniorów.</p> <p>Narodowy Instytut Geriatrii, Reumatologii i Rehabilitacji, realizował :</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekt pn. ZADBAJ O SIEBIE W NOWYM ROKU. W ramach projektu prowadzono warsztaty skierowane do osób starszych 60+, które chcą zadbać o swoje zdrowie poprzez realizację m.in. ćwiczeń usprawniających; • Program Profilaktyki Osteoporozy - bezpłatne badania przesiewowe dla kobiet w wieku 50 - 70 lat; • warsztaty samoopieki przeznaczone dla osób starszych; • bezpłatną rehabilitację dla osób, które przechorowały COVID i podejrzewają u siebie stan przewlekłego zmęczenia związanego z zespołem post-COVID dla osób 18 - 65 r.ż.; • Program profilaktyki RZS; • Program profilaktyki chorób odkleszczowych; • Program profilaktyki przewlekłych bólów kręgosłupa.
--	--	---	--	--

				<p><u>Ministerstwo Edukacji Narodowej</u></p> <p>Edukacja zdrowotna była i jest jednym z priorytetowych obszarów nauczania odpowiednio mocno zaznaczonym w podstawie programowej i obowiązkowo realizowanym na każdym etapie edukacyjnym. Cele kształcenia i treści nauczania z zakresu edukacji zdrowotnej są zawarte w podstawie programowej wychowania przedszkolnego oraz przedmiotach takich, jak: wychowanie fizyczne, przyroda, biologia, chemia, edukacja dla bezpieczeństwa, wychowanie do życia w rodzinie.</p> <p>Wychowanie przedszkolne</p> <p>Do zadań przedszkola należy tworzenie sytuacji sprzyjających rozwojowi u dzieci nawyków i zachowań prowadzących do samodzielności, dbania o zdrowie, sprawność ruchową i bezpieczeństwo oraz przygotowanie ich do rozumienia emocji, uczuć własnych i innych ludzi oraz dbanie o zdrowie psychiczne. Dzieci poznają również podstawowe ćwiczenia kształtujące nawyk utrzymania prawidłowej postawy ciała.</p> <p>I etap edukacyjny (klasy I-III szkoły podstawowej)</p> <p>Zakres edukacji zdrowotnej kładzie nacisk na kształtowanie świadomości zdrowotnej w zakresie higieny, pielęgnacji ciała, odżywiania się i trybu życia. Uczniowie m. in. :</p> <ul style="list-style-type: none"> • poznają wartości odżywcze produktów żywnościowych, • dowiadują się, jakie znaczenie ma odpowiednia dieta dla utrzymania zdrowia oraz, że należy ograniczyć spożywanie posiłków o niskich wartościach odżywczych i zachować umiar w spożywaniu produktów słodzonych, • uczą się przygotowywania posiłków służących utrzymaniu zdrowia. <p>II etap edukacyjny (klasy IV-VIII szkoły podstawowej)</p> <p>Uczniowie m.in. poznają:</p>
--	--	--	--	---

				<ul style="list-style-type: none"> • szkodliwość używek i zbyt długiego korzystania z telefonów komórkowych, • oznaczenia substancji szkodliwych dla zdrowia: drażniących, trujących, żrących i wybuchowych, • zasady zdrowego stylu życia (w tym zdrowego odżywiania się), • elementy układu pokarmowego i ich funkcje (rodzaje zębów, przyczyny próchnicy i zasady profilaktyki, źródła i znaczenie składników pokarmowych - białka, cukry, tłuszcze, witaminy, sole mineralne i woda - dla prawidłowego funkcjonowania organizmu, ich występowanie w wybranych produktach spożywczych, miejsca trawienia i wchłaniania), • skutki niedoboru niektórych witamin (A, D, K, C, B6, B12) i składników mineralnych (Mg, Fe, Ca) w organizmie oraz skutki niewłaściwej suplementacji witamin i składników mineralnych, • konieczność systematycznego spożywania owoców i warzyw, • potrzebę stosowania diety zróżnicowanej, dopasowanej do potrzeb organizmu (wiek, płeć, stan zdrowia, aktywność fizyczna itp.), • indeks masy ciała oraz konsekwencje zdrowotne niewłaściwego odżywiania (otyłość, nadwaga, anoreksja, bulimia, cukrzyca), • przykłady chorób układu pokarmowego (WZW A, WZW B, WZW C, choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy, zatrucia pokarmowe, rak jelita grubego) oraz zasady ich profilaktyki, • zasady higieny osobistej i czystości odzieży, prawidłową postawę ciała w różnych sytuacjach, • zasady i metody hartowania organizmu, • sposoby ochrony przed nadmiernym nasłonecznieniem i niską temperaturą, • sposoby redukcji nadmiernego stresu i radzenia sobie z nim w sposób konstruktywny, • rolę wypoczynku,
--	--	--	--	---

				<ul style="list-style-type: none"> • rodzaje ćwiczeń relaksacyjnych, wpływ stresu na zdrowie, • podstawowe czynności resuscytacji krążeniowo-oddechowej, • warunki środowiskowe i społeczne, które są korzystne dla zdrowia (ochrona środowiska przyrodniczego, wsparcie społeczne, komunikacja interpersonalna, współpraca osób, instytucji i organizacji na rzecz zdrowia), • fazy psychofizycznego rozwoju człowieka w okresie prenatalnym i postnatalnym. <p>Szkoły ponadpodstawowe (liceum ogólnokształcące, technikum) Uczniowie m.in. poznają:</p> <ul style="list-style-type: none"> • związek budowy narządów z pełnioną przez nie funkcją, • mechanizmy warunkujące homeostazę (termoregulacja, osmoregulacja, stałość składu płynów ustrojowych, ciśnienie krwi, rytmy dobowe), • sposoby nabywania odporności swoistej (czynny i bierny), • zaburzenia funkcjonowania układu odpornościowego (nadmierna i osłabiona odpowiedź immunologiczna), sytuacje wymagające immunosupresji (przeszczepy, alergię, choroby autoimmunologiczne), • wpływ czynników zewnętrznych na funkcjonowanie układu oddechowego (tlenek węgla, pyłowe zanieczyszczenie powietrza, dym tytoniowy, smog), • znaczenie badań diagnostycznych w profilaktyce chorób układu oddechowego (RTG klatki piersiowej, spirometria, bronchoskopia), • budowę i funkcje mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów, • rolę autonomicznego układu nerwowego w utrzymaniu homeostazy, wpływ substancji psychoaktywnych na funkcjonowanie organizmu, wybrane choroby układu nerwowego (depresja, choroba Alzheimera, choroba Parkinsona, schizofrenia) oraz znaczenie ich wczesnej
--	--	--	--	--

				<p>diagnostyki dla ograniczenia społecznych skutków tych chorób,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek między stylem życia i chorobami układu krążenia (miażdżyca, zawał mięśnia sercowego, choroba wieńcowa serca, nadciśnienie tętnicze, żylaki); • przedstawia znaczenie badań diagnostycznych w profilaktyce chorób krążenia; wyjaśnia wpływ odżywiania się (w tym suplementacji) i aktywności fizycznej na rozwój oraz stan kości i mięśni człowieka; • zagadnienia genetyczne, • zasady racjonalnego żywienia, • zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia) i ich skutki zdrowotne, • przyczyny (w tym uwarunkowania genetyczne) otyłości oraz sposoby jej profilaktyki, • wylicza oraz interpretuje wskaźnik masy ciała (BMI) na tle indywidualnych potrzeb i norm zdrowotnych dla kategorii wiekowej; • znaczenie badań diagnostycznych (gastroskopia, kolonoskopia, USG, próby wątrobowe, badania krwi i kału) w profilaktyce i leczeniu chorób układu pokarmowego, w tym raka żołądka, raka jelita grubego, zespołów złego wchłaniania, choroby Crohna. <p>Zagadnienia dotyczące zdrowia były omawiane również na zajęciach z wychowawcą. Zgodnie bowiem z przepisami rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół tematyka dotycząca istotnych problemów społecznych, w tym również problemów zdrowotnych, powinna być omawiana podczas zajęć z wychowawcą.</p>
--	--	--	--	--

				<p>W realizacji wskazanych powyżej problemów podczas zajęć z wychowawcą mogli wziąć udział zaproszeni specjaliści w danej dziedzinie, wolontariusze, przedstawiciele stowarzyszeń i innych organizacji, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły.</p>
	<p>Podjęmowanie działań edukacyjnych nakierowanych na utrzymanie zdrowia, zróżnicowane w zależności od wieku i stopnia sprawności</p>	<p>Ministerstwo Edukacji, Ministerstwo Nauki, Ministerstwo Zdrowia</p>	<p>Działanie ciągłe*</p>	<p><i>Realizacja działań edukacyjnych nakierowanych na utrzymanie zdrowia</i></p> <p><u>Ministerstwo Zdrowia</u> Zadania na rzecz promocji zdrowia oraz profilaktyki zdrowotnej osób starszych realizowane są również na mocy ustawy⁵ oraz rozporządzenia⁶. Realizacja Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 - więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MZ.</p> <p><u>Ministerstwo Edukacji Narodowej</u> W ramach działań prozdrowotnych dzieci i młodzieży realizowany jest Program Szkoła i Przedszkole Promujące Zdrowie, który zawiera szerokie działania dotyczące promocji zdrowia fizycznego, psychicznego i relacji społecznych. Od ponad 30 lat Program systematycznie i planowo tworzy środowisko społeczne i fizyczne sprzyjające zdrowiu i dobremu samopoczuciu całej społeczności szkolnej, a od 2018 r. także i przedszkolnej. Ponadto realizacja programu wspiera nie tylko rozwój kompetencji dzieci i młodzieży, ale także pracowników i rodziców w zakresie dbałości o zdrowie przez całe życie. Sieć szkół i przedszkoli ukierunkowuje zainteresowane osoby na utrzymanie dobrostanu zdrowotnego. Działalność ta dopasowana jest do wieku i stopnia sprawności odbiorców. Minister Edukacji i Nauki nadzoruje system certyfikacji szkół i placówek będących w sieci</p>

⁵ z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1956, z późn. zm.)

⁶ Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025

				szkół i przedszkoli promujących zdrowie. Upowszechnianie koncepcji szkół i przedszkoli promujących zdrowie zostało wymienione wśród zadań koordynacyjnych w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025. Program w swoich działaniach koncentruje się na propagowaniu zdrowego stylu życia, tworzy warunki (fizyczne i społeczne) sprzyjające ochronie zdrowia oraz umożliwia aktywne uczestnictwo społeczności szkolnej w działaniach na rzecz zdrowia. Warunki oraz organizacja nauki i pracy ma na celu sprzyjać zdrowiu i dobremu samopoczuciu uczniów, nauczycieli i innych pracowników szkoły oraz współpracy z rodzicami.
	Realizacja programów promocji zdrowia informujących o czynnikach ryzyka zdrowotnego i zachęcających do podejmowania zachowań sprzyjających utrzymaniu i poprawie zdrowia	Ministerstwo Zdrowia	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba zrealizowanych programów promocji zdrowia informujących o czynnikach ryzyka zdrowotnego i zachęcających do podejmowania zachowań sprzyjających utrzymaniu i poprawie zdrowia.</i></p> <p><u>Ministerstwo Zdrowia</u> Narodowy Program Chorób Układu Krążenia na lata 2022–2032 Uchwała⁷ stanowi odpowiedź na obecny i prognozowany wzrost zachorowań na choroby układu krążenia (ChUK) oraz wynikające z tego skutki w postaci wysokiej umieralności. Program wszedł w życie 28 grudnia 2022 r., a jego realizacja rozpoczęła się w 2023 r.</p> <p>Program stanowi reformę polskiej kardiologii, kardiologii, chirurgii naczyniowej, angiologii, neurologii i innych dziedzin pokrewnych związanych z ChUK, skupiając działania w pięciu głównych obszarach, kluczowych dla uzyskania efektu synergii oraz poprawy wskaźników epidemiologicznych w Polsce:</p> <p>I. Inwestycje w kadry; II. Inwestycje w edukację, profilaktykę i styl życia; III. Inwestycje w pacjenta; IV. Inwestycje w naukę i innowacje; V. Inwestycje w system opieki kardiologicznej.</p>

⁷ nr 247 Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. „Narodowy Program Chorób Układu Krążenia na lata 2022–2032”

				<p>W 2023 r. w Narodowym Programie Chorób Układu Krążenia nie były realizowane zadania skierowane wyłącznie do osób starszych jednak efektem rozpoczętych działań jest wydłużenie życia i poprawa stanu zdrowia całego społeczeństwa.</p> <p>W 2023 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzono m.in. kwerendę prowadzonych obecnie programów profilaktyki pierwotnej oraz promocji zasad zdrowego stylu życia z uwzględnieniem ustawodawstwa, zaleceń krajowych, systemu opieki POZ, kardiologicznej i medycyny pracy; • przygotowano <i>Raport otwarcia</i>, w którym zawarto m.in. propozycję zmian organizacyjnych pozwalających na przyspieszenie diagnostyki i wdrożenie adekwatnego leczenia objawowej niewydolności serca, a także przygotowane założenia wielodyscyplinarnego modelu opieki paliatywnej (OP) dla chorych w zaawansowanych stadiach choroby – z ograniczonymi możliwościami leczenia przyczynowego lub objawowego; • opracowano m.in.: <ul style="list-style-type: none"> — merytoryczne założenia Kalkulatora Stanu Zdrowia (narzędzie dla pacjentów będzie dostępne przez IKP). Wyodrębniono 10 obszarów oceny stanu zdrowia sercowo-naczyniowego: wysokość ciśnienia tętniczego, stężenie cholesterolu, stężenie glukozy, otyłość, palenie tytoniu, spożycie alkoholu, dieta, aktywność fizyczna, sen i poziom stresu. Kalkulator pozwoli każdemu użytkownikowi na ocenę obszarów ryzyka ChUK oraz podpowie, które obszary wymagają interwencji, w tym pilnej interwencji, — merytoryczne założenia nowej Karty 10-letniego Ryzyka zdarzeń sercowo-naczyniowych (niezakończonych i zakończonych zgonem), poprzedzone przeprowadzeniem
--	--	--	--	--

				<p>odległej obserwacji chorobowości i umieralności osób uczestniczących w badaniach WOBASZ I i WOBASZ II oraz przeprowadzeniem analizy czynników ryzyka ChUK w odniesieniu do odległej obserwacji. Efektem działania będzie przygotowanie narzędzi do oceny aktualnego i przyszłego stanu zdrowia w odniesieniu do chorób układu krążenia. Uzyskane za pomocą tych narzędzi informacje pozwolą również na modyfikowanie programów profilaktycznych oraz planowanie potrzeb terapeutycznych w odniesieniu do populacji Polski.</p> <p>Ministerstwo Zdrowia wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym, popularyzuje wiedzę o zdrowiu i zachęca do zdrowego trybu życia, kierując swój przekaz do różnych grup społecznych, w tym również do osób starszych. Od 2016 r. realizowane są działania informacyjne, edukacyjne i promocyjne na rzecz profilaktyki przeciwnowotworowej i postaw prozdrowotnych skierowanych do populacji generalnej w ramach realizacji zadania Promocja zdrowia i profilaktyka nowotworów w ramach Programu Wieloletniego na lata 2016 - 2024 Priorytetu I Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych (zwany dalej NPZChN). Od 2020 r. NPZChN kontynuowany jest w ramach obszarów i działań określonych w Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020-2030.</p> <p>Program wskazuje konieczność zmiany nastawienia społeczeństwa m.in. do kwestii regularnego wykonywania badań profilaktycznych, które dedykowane są również osobom, które ukończyły 60. rok życia.</p> <p>Jednocześnie, Ministerstwo Zdrowia od 2018 r. prowadzi kampanię Planuję długie życie. Kampania poświęcona jest poszczególnym obszarom onkologicznym. W szczególności rakowi:</p>
--	--	--	--	--

				<p>płuca, jelita grubego, złośliwemu skóry, prostaty, piersi, szyjki macicy. W celu dotarcia do licznych i zróżnicowanych odbiorców, kampania realizowana była w 2023 r. w oparciu o telewizję, radio, prasę, internet. Działania, które obejmowały m.in. telewizję i radio prowadzone były w stacjach o zasięgu ogólnopolskim, przy wsparciu stacjami regionalnymi, tematycznymi z wykorzystaniem dwóch formatów komunikacyjnych: audycji edukacyjnych i spotów społecznych.</p> <p>W audycjach oraz w spotach społecznych zachęcaliśmy do wykonywania badań przesiewowych, podkreślaliśmy, że regularne badania ratują zdrowie i życie. Wśród badań przesiewowych skierowanych do osób starszych są mammografia oraz kolonoskopia.</p>
	Promowanie szczepień ochronnych i innych świadczeń profilaktycznych	Ministerstwo Zdrowia	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba zrealizowanych działań promujących szczepienia ochronne i inne świadczenia profilaktyczne.</i></p> <p>Ministerstwo Zdrowia</p> <p>W dniu 30.11.2021 r. Ministerstwo Zdrowia, w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025, zawarło z Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego PZH – Państwowym Instytutem Badawczym umowę na realizację zadania z zakresu zdrowia publicznego. Umowa jest wieloletnia i jej realizacja zakończy się 31.12.2025 r.</p> <p>W 2023 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzono portal szczepienia.info; • realizowano działania informacyjno-promocyjne w mediach społecznościowych; • przygotowano wkład i opracowano graficznie "Przewodnik po szczepieniach dorosłych dla pacjenta" w formacie e-book oraz „Przewodnik na temat bezpieczeństwa szczepionek HPV dla rodziców”;

				<ul style="list-style-type: none"> • prowadzono edukację personelu medycznego; • prowadzono kampanię dot. szczepień HPV pod hasłem „Początek jest kluczowy”.
	Propagowanie wiedzy w obszarze możliwości wykorzystania ICT (aplikacje, systemy, urządzenia) do wsparcia profilaktyki chorób i poprawy jakości życia	Ministerstwo Zdrowia, Minister Cyfryzacji	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba zrealizowanych działań promujących wiedzę w obszarze możliwości wykorzystania ICT do wsparcia profilaktyki chorób i poprawy jakości życia</i></p> <p>Ministerstwo Zdrowia</p> <p>Przeprowadzono kampanie dot. obszaru profilaktyki, w tym możliwości wykorzystania ICT do jej wsparcia, w obszarach dot. seniorów w tym m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kampania programu Profilaktyka 40plus oraz szczepień przeciw HPV: komunikacja na portalu pacjent.gov.pl, komunikacja w mediach społecznościowych, komunikacja na konferencjach i eventach prowadzona przez CeZ, 2. Kampania dot. skierowania do sanatorium: wspólne komunikaty wystosowane do mediów w ścisłej współpracy z NFZ, komunikacja na portalu pacjent.gov.pl, komunikacja w mediach społecznościowych, komunikacja na konferencjach i eventach prowadzona przez CeZ, <p>Działania polegające na publikacji cyklicznych artykułów na pacjent.gov.pl oraz w Internecie, a także wpisów na social media poświęconych nowej funkcjonalności w aplikacji mojeIKP oraz rozszerzeniu funkcjonalności w IKP pozwalające na rejestrację na szczepienia przeciw COVID-19, ze szczególnym uwzględnieniem seniorów jako grupy, która jest szczególnie narażona na cięższy przebieg COVID-19 i dla której szczepienia stanowią ważny element profilaktyki.</p>
	Wdrażanie opieki farmaceutycznej, prowadzenie	Ministerstwo Zdrowia	2018-2020	<p><i>Liczba przeprowadzonych analiz stosowanej farmakoterapii oraz</i></p>

	<p>analiz stosowanej farmakoterapii na rzecz redukcji leków potencjalnie niewłaściwych dla osób starszych, zgodnie z kryteriami obowiązującymi w tym zakresie</p>			<p><i>Liczba podjętych działań na rzecz poprawy przestrzegania zaleceń terapeutycznych</i></p> <p>Ministerstwo Zdrowia Pilotaż w zakresie przeglądów lekowych był realizowany do końca 2022 r. W 2023 r. trwała jego ewaluacja.</p>
	<p>Uwzględnienie specyfiki problemów zdrowotnych, charakterystycznych w grupie osób starszych, w realizowanych programach prozdrowotnych</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia</p>	<p>2018-2020</p>	<p><i>Liczba programów prozdrowotnych uzupełnionych o specyfikę problemów zdrowotnych, charakterystycznych w grupie osób starszych</i></p> <p>Ministerstwo Zdrowia W ramach Narodowej Strategii Onkologicznej realizowany był Program badań w kierunku wykrywania raka płuca - w 2023 r. wykonano 16 946 badań NDTK płuc. Ponadto, zmieniono warunki realizacji w programie profilaktyki raka piersi – rozszerzono populację kwalifikującą się do przesiewowych badań mammograficznych o grupę kobiet w wieku 70-74.</p> <p>W 2023 r. Narodowy Instytut Geriatrii, Reumatologii i Rehabilitacji realizował następujące programy prozdrowotne, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (oś V Programu Operacyjnego wiedza Edukacja Rozwój):</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekt pn. „Program Profilaktyki RZS Narodowego Instytutu Geriatrii, Reumatologii i Rehabilitacji” nr POWR.05.01.00-00-0022/17. Głównym celem projektu było pilotażowe wdrożenie Ogólnopolskiego programu polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki i wczesnego wykrywania reumatoidalnego zapalenia stawów przy współpracy pomiędzy przychodniami POZ a specjalistami – reumatologami z Ośrodka Wczesnej Diagnostyki w zakresie prowadzenia koordynowanych badań przesiewowych nakierowanych na przeciwdziałanie i wczesne wykrycie reumatoidalnego zapalenia stawów, z uwzględnieniem osób do 65 r.ż.

			<ul style="list-style-type: none"> projekt pn. „Program Profilaktyki Osteoporozy Narodowego Instytutu Geriatrii, Reumatologii i Rehabilitacji” nr POWR.05.01.00-00-0012/18. Głównym celem projektu było wdrożenie w ośrodkach uczestniczących w programie skoordynowanego systemu wczesnej identyfikacji kobiet w wieku 50-70 lat, zagrożonych złamaniami niskoenergetycznymi oraz chorych z już wykonanymi złamaniami i kierowanie ich do właściwego Specjalistycznego Ośrodka Profilaktyki Osteoporozy. Program ma pozwolić na wczesne wykrywanie podwyższonego ryzyka osteoporozy, szczególnie u kobiet i umożliwienie leczenia choroby na wczesnym etapie, co zwiększa szanse na powodzenie leczenia i szanse utrzymania dobrego zdrowia pacjentek. <p>Projekt pn. „Program profilaktyki przewlekłych bólów kręgosłupa Narodowego Instytutu Geriatrii, Reumatologii i Rehabilitacji” nr POWR. 05.01.00- 00-0025/19. Głównym celem projektu było zwiększenie wczesnego wykrywania oraz prewencja przewlekłych bólów kręgosłupa wśród osób aktywnych zawodowo z terenu makroregionu centralnego (województwa: łódzkie, mazowieckie) poprzez przeprowadzenie działań edukacyjno-diagnostyczno-terapeutycznych wśród osób do 65 r.ż.</p>
	Tworzenie infrastruktury i usług dla rozwoju aktywności prozdrowotnej ze szczególnym uwzględnieniem najstarszych grup wiek	Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	<p>Działanie ciągłe*</p> <p><i>Liczba utworzonej nowej infrastruktury i usług dla rozwoju aktywności prozdrowotnej ze szczególnym uwzględnieniem najstarszych grup wieku</i></p> <p>Ministerstwo Zdrowia Dostępność Plus dla zdrowia Projekt ma na celu wdrożenie działań pro jakościowych w systemie ochrony zdrowia polegających na dostosowaniu, wybranych w procedurze konkursowej, placówek POZ i szpitali do potrzeb grupy docelowej - pacjentów ze szczególnymi potrzebami, w szczególności osób starszych oraz niepełnosprawnych, w oparciu o opracowane w projekcie Standardy Dostępności. Wdrażane</p>

			<p>rozwiązania będą przyczyniały się do poprawy dostępności placówek medycznych w obszarach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cyfrowym, • architektonicznym, • komunikacyjnym, • organizacyjnym. <p>Placówki medyczne biorące udział w projekcie otrzymują granty – w przypadku POZ w wysokości do 720 tys. zł, a szpitali do 2 mln zł. Okres realizacji danego przedsięwzięcia wynosi do 18 miesięcy. W toku realizacji projektu podpisano i zrealizowano 350 umów o powierzenie grantów, w tym 78 ze szpitalami i 272 z placówkami POZ.</p> <p>Efekty projektu to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zniwelowanie barier architektonicznych, cyfrowych oraz informacyjno-komunikacyjnych w placówkach ochrony zdrowia, • podjęcie działań dostosowawczych, w tym prac modernizacyjnych oraz zakupu sprzętów zapewniających funkcjonowanie placówek „przyjaznych” osobom ze szczególnymi potrzebami; • podniesienie jakości usług zdrowotnych dla pacjentów ze szczególnymi potrzebami, w tym aspektów komunikacyjnych i organizacyjnych, • stworzenie/zoptymalizowanie systemów IT uwzględniających szczególne potrzeby pacjentów, w tym wdrożenie rozwiązań telemedycznych w POZ i szpitalach, • podniesienie dojrzałości cyfrowej placówek w zakresie wsparcia pacjentów ze szczególnymi potrzebami. <p>Obowiązkowym dla wszystkich podmiotów realizujących</p>
--	--	--	---

			<p>przedsięwzięcia w projekcie „Dostępność Plus dla zdrowia” było uczestnictwo w szkoleniach, w których uwrażliwiany jest personel POZ i szpitali na potrzeby osób z niepełnosprawnościami, w tym środowiska osób z niepełnosprawnością wzroku czy słuchu, a także seniorów. W trakcie szkoleń przekazywana była wiedza na temat możliwości zapewniania osobom ze szczególnymi potrzebami dostępności do placówek ochrony zdrowia i korzystania z tych placówek. W szkoleniach wzięło udział ponad 1100 pracowników POZ i szpitali.</p> <p>Aktywność prozdrowotną osób starszych wzmacniają także usługi/funkcjonalności udostępniane przez CeZ.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w ramach programu Profilaktyki 40 PLUS umożliwiono wypełnienie e-ankiety, w celu otrzymania e-skierowania i umówienia się na badania; • zapewniono pacjentowi dostęp do uzgodnionego z lekarzem indywidualnego planu opieki medycznej (IPOM), w tym do harmonogramu badań, wizyt i konsultacji zleconych przez lekarza POZ; • dodanie programu ćwiczeń 8 tygodni do zdrowia po COVID w formie filmów • przygotowano i udostępniono usługi i funkcjonalności potrzebne do obsługi rozporządzenia Ministra Zdrowa - "Recepta na Ruch". <p>W kwestii tworzenia infrastruktury, realizowano inwestycję obejmującą „Modernizację i wyposażenie II części V piętra dla Kliniki i Polikliniki Neuroortopedii i Neurologii w budynku głównym Narodowego Instytutu Geriatrii, Reumatologii i Rehabilitacji im. prof. dr hab. med. Eleonory Reicher w Warszawie”.</p>
--	--	--	--

				<p>Inwestycja ma na celu modernizację pomieszczeń V piętra bloku A, gdzie zostanie przeniesiona Klinika Neuroortopedii i Neurologii. Poprzez zwiększenie powierzchni kliniki z 178,8 m² na 513,58 m² powstanie 7 sal chorych (w tym sala pooperacyjna i izolatka) wyposażonych w oddzielne sanitariaty. Dzięki większej liczbie łóżek (zwiększenie z 13 na 22) zwiększy się dostępność do świadczeń specjalistycznych opieki zdrowotnej, nastąpi podniesienie jakości oraz bezpieczeństwa leczonych pacjentów co w efekcie da możliwość rozszerzenia działalności kliniki.</p> <p>Wartość projektu wynosi 353 mln zł. Okres realizacji projektu: od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2023 r.</p>
	<p>Rozwijanie telemedycyny, w tym teleopieki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • upowszechnienie różnych form teleopieki i telekonsultacji; • rozwój rozwiązań w zakresie <i>mobile health</i>. 	<p>Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</p>	<p>Działanie ciągłe*</p>	<p><i>Liczba działań podjętych w celu rozwoju telemedycyny, w tym teleopieki</i></p> <p><u>Ministerstwo Zdrowia</u> Od 2020 r. Ministerstwo Zdrowia realizuje projekt telemedyczny: „Ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu poprzez stosowanie rozwiązań telemedycyny i e-zdrowia”, w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021. Projekt ma przyczynić się do zmniejszenia kosztów procedur medycznych, zmniejszenia obciążeń dla pacjentów oraz zwiększenia dostępności usług medycznych. Koncentruje się na wypracowaniu modeli telemedycznych w 7 obszarach: kardiologii, geriatry, psychiatrii, diabetologii, chorób przewlekłych, położnictwa, opieki paliatywnej - które mogłyby poszerzyć katalog procedur telemedycznych objętych publicznym finansowaniem oraz zwiększyć poziom wykorzystania potencjału telemedycyny w Polsce. Do 30 listopada 2021 r. zespoły ekspertów polsko-norweskich opracowały wstępne modele telemedyczne w dziedzinach: kardiologia, geriatry, psychiatria, choroby przewlekłe, diabetologia i położnictwo. Następnie założono ich przetestowanie w projektach pilotażowych realizowanych przez szpitale</p>

			<p>ponadregionalne/institute w części konkursowej Programu „Zdrowie”. Osoby starsze są jedną z grup docelowych działań realizowanych w projekcie, szczególnie w obszarze geriatry, opieki paliatywnej oraz chorób przewlekłych. Realizacja projektu potrwa do kwietnia 2024 r.</p> <p>W 2023 r. miała miejsce realizacja projektów pilotażowych mających na celu testowanie modeli telemedycznych opracowanych w ramach predefiniowanego projektu dotyczącego polityki w zakresie telemedycyny i e-zdrowia w ramach Programu Zdrowie finansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021 i budżetu państwa.</p> <p>Wśród wybranych projektów znalazły się m.in. przedsięwzięcia w obszarze geriatry oraz chorób przewlekłych. Testowanie rozwiązań telemedycznych zostało wydłużone i potrwa do 30 stycznia 2024 r.</p> <p>Ponadto, pod koniec 2023 r. w ramach programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC), Ministerstwo Zdrowia złożyło wniosek o dofinansowanie projektu Portfel Aplikacji Zdrowotnych (PAZ). Partnerem MZ w jego realizacji jest CeZ. W ramach projektu przygotowane zostaną: Procedura udzielania grantów na wytwarzanie aplikacji zdrowotnych przez uczelnie medyczne.. Aplikacje wytworzone zgodnie z wymaganiami uzyskają tyt. Aplikacja Certyfikowana MZ, portal Portfel Aplikacji Zdrowotnych (PAZ) (podstrona gov.pl), na którym zostanie udostępniony katalog aplikacji certyfikowanych, zarówno wytworzonych w ramach udzielonych w przedmiotowym projekcie grantów, jak i w drodze certyfikacji aplikacji już dostępnych na rynku. Zakłada się, że aplikacje będą bezpłatne dla każdego użytkownika i dystrybuowane przez obecnie funkcjonujące sklepy (Apple, Google). Aplikacje będą weryfikowane pod kątem</p>
--	--	--	--

				merytorycznym m.in. funkcjonalności aplikacji, jej użyteczność, łatwość obsługi, zawartość merytoryczna, innowacyjność oraz w zakresie bezpieczeństwa informacji.
	Ułatwienie dostępu do materiałów i sprzętu oraz świadczeń opieki zdrowotnej, wyrobów medycznych rekompensujących utraconą sprawność	Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rozwoju i Technologii	2018-2020	<p><i>Poziom zaspokojenia potrzeb osób korzystających z materiałów i sprzętu oraz świadczeń opieki zdrowotnej, wyrobów medycznych rekompensujących utraconą sprawność</i></p> <p>Ministerstwo Zdrowia Dostępność Plus dla zdrowia</p> <p>Projekt ma na celu wdrożenie działań pro jakościowych w systemie ochrony zdrowia polegających na dostosowaniu, wybranych w procedurze konkursowej, placówek POZ i szpitali do potrzeb grupy docelowej - pacjentów ze szczególnymi potrzebami, w szczególności osób starszych oraz niepełnosprawnych, w oparciu o opracowane w projekcie Standardy Dostępności. Wdrażane rozwiązania będą przyczyniały się do poprawy dostępności placówek medycznych w obszarach: cyfrowym, architektonicznym, komunikacyjnym, organizacyjnym.</p> <p>Placówki medyczne biorące udział w projekcie otrzymują granty – w przypadku POZ w wysokości do 720 tys. zł, a szpitali do 2 mln zł. Okres realizacji danego przedsięwzięcia wynosi do 18 miesięcy. W toku realizacji projektu podpisano i zrealizowano 350 umów o powierzenie grantów, w tym 78 ze szpitalami i 272 z placówkami POZ.</p> <p>Efekty projektu to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zniwelowanie barier architektonicznych, cyfrowych oraz informacyjno-komunikacyjnych w placówkach ochrony zdrowia; • podjęcie działań dostosowawczych, w tym prac modernizacyjnych oraz zakupu sprzętów zapewniających

				<p>funkcjonowanie placówek „przyjaznych” osobom ze szczególnymi potrzebami;</p> <ul style="list-style-type: none"> • podniesienie jakości usług zdrowotnych dla pacjentów ze szczególnymi potrzebami, w tym aspektów komunikacyjnych i organizacyjnych, • stworzenie/zoptymalizowanie systemów IT uwzględniających szczególne potrzeby pacjentów, w tym wdrożenie rozwiązań telemedycznych w POZ i szpitalach, • podniesienie dojrzałości cyfrowej placówek w zakresie wsparcia pacjentów ze szczególnymi potrzebami. <p>Obowiązkowym dla wszystkich podmiotów realizujących przedsięwzięcia w projekcie „Dostępność Plus dla zdrowia” było uczestnictwo w szkoleniach, w których uwrażliwiany jest personel POZ i szpitali na potrzeby osób z niepełnosprawnościami, w tym środowiska osób z niepełnosprawnością wzroku czy słuchu, a także seniorów. W trakcie szkoleń przekazywana była wiedza na temat możliwości zapewniania osobom ze szczególnymi potrzebami dostępności do placówek ochrony zdrowia i korzystania z tych placówek. W szkoleniach wzięło udział ponad 1100 pracowników POZ i szpitali.</p> <p>Wartość projektu wynosi 353 mln zł. Okres realizacji projektu: od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2023 r.</p> <p><u>Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej</u></p> <p>Tego typu interwencja była realizowana m.in. w projektach współfinansowanych z EFS w Regionalnych Programach Operacyjnych. Działania miały na celu ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej. Przykładami realizowanych</p>
--	--	--	--	--

				<p>działań jest np. świadczenie długoterminowej medycznej opieki domowej nad osobą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym pielęgniarstwa opieki długoterminowej, wsparcie działalności lub tworzenia nowych miejsc opieki medycznej w formach zdeinstytucjonalizowanych oraz przygotowania i tworzenia wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, pielęgnacyjnego i wspomagającego, połączonego z doradztwem w doborze sprzętu, treningami z zakresu samoobsługi wypożyczonego sprzętu oraz przygotowaniem warunków do opieki domowej.</p>
	Wykorzystanie nowoczesnych technologii dla rekompensowania utraconej sprawności i wzmacniania samodzielności	Ministerstwo Zdrowia	2018-2020	<p><i>Liczba wykorzystanych nowoczesnych technologii dla rekompensowania utraconej sprawności</i></p> <p><u>Ministerstwo Zdrowia</u> Istotne jest dostarczenie pacjentom informacji na temat ich stanu zdrowia. W Polsce realizowane jest to za pośrednictwem Internetowego Konta Pacjenta (IKP). W 2023 r. realizowano prace rozwojowe m.in. w zakresie Internetowego Konta Pacjenta (IKP)/aplikacji mojeIKP</p> <p>W 2023 r. zrealizowano następujące działania w ramach IKP adresowane również do osób starszych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzono prace nad umożliwieniem pacjentowi znalezienia szczegółowych informacji na temat realizacji e-zleceń na wyroby medyczne i ich naprawy; • zapewniono pacjentowi dostęp do uzgodnionego z lekarzem indywidualnego planu opieki medycznej (IPOM), w tym do harmonogramu badań, wizyt i konsultacji zleconych przez lekarza POZ. <p>W 2023 r. zrealizowano następujące działania w ramach mojeIKP adresowane również do osób starszych:</p>

				<ul style="list-style-type: none"> • udostępniono nowe ćwiczenia w ramach programu 8 tygodni do zdrowia po COVID w formie filmów przygotowano i udostępniono usługi i funkcjonalności potrzebne do obsługi rozporządzenia Ministra Zdrowia - "Recepta na Ruch".
Wspieranie opracowywania oraz upowszechniania innowacyjnych rozwiązań i technologii w obszarze zdrowia i telemedycyny	Ministerstwo Zdrowia, Minister Cyfryzacji, Ministerstwo Nauki	Działanie ciągłe*	<i>Liczba wspartych programów mających na celu opracowywanie oraz upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań i technologii w obszarze zdrowia i telemedycyny</i>	
			<p><u>Ministerstwo Zdrowia</u></p> <p>W 2023 r. realizowano prace rozwojowe m.in. w zakresie Internetowego Konta Pacjenta (IKP)/aplikacji mojejIKP</p> <p>W 2023 r. zrealizowano następujące działania w ramach IKP adresowane również do osób starszych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzono prace nad umożliwieniem pacjentowi znalezienia szczegółowych informacji na temat realizacji e-zleceń na wyroby medyczne i ich naprawy; • zapewniono pacjentowi dostęp do uzgodnionego z lekarzem indywidualnego planu opieki medycznej (IPOM), w tym do harmonogramu badań, wizyt i konsultacji zleconych przez lekarza POZ. <ul style="list-style-type: none"> • <p>W 2023 r. zrealizowano następujące działania w ramach mojejIKP adresowane również do osób starszych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • udostępniono nowe ćwiczenia w ramach programu 8 tygodni do zdrowia po COVID w formie filmów przygotowano i udostępniono usługi i funkcjonalności potrzebne do obsługi rozporządzenia Ministra Zdrowia - "Recepta na Ruch". 	
Zwiększanie dostępności terapii zajęciowej i fizjoterapii	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Działanie ciągłe*	<i>Liczba osób korzystających z terapii zajęciowej</i>	
			<p><u>Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</u></p> <p>Oddziaływanie w ramach terapii zajęciowej wynikające z przepisów ustawy o pomocy społecznej oraz jej aktów wykonawczych skierowane jest głównie do osób starszych, które są</p>	

				mieszkańcami domów pomocy społecznej. Na podstawie przepisu ⁸ , każdy dom pomocy społecznej jest obowiązany, w zakresie usług opiekuńczych i wspomagających do zorganizowania zajęć terapeutycznych dla mieszkańców, w tym terapii zajęciowej w pracowniach terapii.
Tworzenie warunków rozwoju kompleksowej opieki nad chorym starszym, w tym:	<ul style="list-style-type: none"> opracowanie standardów profilaktyki i opieki nad osobami starszymi, a także poprawa koordynacji opieki; określenie zasad postępowania medycznego w różnych grupach wiekowych, ze szczególnym wyróżnieniem grupy osób starszych; monitorowanie efektywności opieki nad osobami starszymi. 	Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	2018-2020	<i>Liczba wdrożonych rozwiązań mających na celu tworzenie warunków rozwoju kompleksowej opieki nad chorym starszym</i>
				<p><u>Ministerstwo Zdrowia</u></p> <p>W ramach Krajowego Programu Odbudowy i Odporności przygotowany został przegląd strategiczny oraz „mapa drogowa” i zalecenia dotyczące systemu opieki długoterminowej. Ostateczną wersję raportu, opracowanego przez Bank Światowy we współpracy z zaangażowanymi ministrami, opublikowano w dniu 28 czerwca 2024 r. na BIP MZ. Na podstawie wypracowanych rekomendacji planowane jest przeprowadzenie reformy systemu opieki długoterminowej w Polsce, uwzględniającej m.in. kwestie dotyczące koordynacji opieki oraz monitorowania jej efektywności.</p>
Zapewnienie ciągłości opieki nad chorym starszym, w tym:	<ul style="list-style-type: none"> wdrożenie działań mających na celu monitorowanie potrzeb zdrowotnych chorego w jego środowisku zamieszkania; rozwój współpracy pracowników opieki 	Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	2018-2020	<i>Liczba wdrożonych rozwiązań mających na celu zapewnienie ciągłości opieki nad chorym starszym</i>
				<p><u>Ministerstwo Zdrowia</u></p> <p>Zapewnienie ciągłości opieki nad chorym starszym jest działaniem, które może być realizowane w ramach Subfunduszu modernizacji podmiotów leczniczych (SMPL) w obszarach wsparcia rozwoju infrastruktury udzielania świadczeń opiekuńczo-leczniczych, świadczeń z zakresu opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień</p>

⁸ § 6 ust. 1 pkt 10 lit. b rozporządzenia w sprawie domów pomocy społecznej

<p>zdrowotnej z służbami pomocy społecznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie stanu zdrowia chorych osób starszych po zakończonej hospitalizacji 			<p>oraz świadczeń z zakresu opieki paliatywnej i hospicyjnej udzielanych w warunkach stacjonarnych.</p> <p>Podejmowane działania powinny odbywać się poprzez przekształcanie obecnych łóżek szpitalnych w miejsca opieki długoterminowej i geriatry oraz poprzez tworzenie nowych miejsc opieki. Konieczne jest również zapewnienie wysokiej jakości świadczeń opiekuńczych i pielęgnacyjnych oraz świadczeń z zakresu geriatry w już działających podmiotach przez ich budowę, przebudowę, modernizację oraz doposażenie w sprzęt medyczny. Obecnie trwają uzgodnienia w zakresie wyboru obszarów priorytetowych do objęcia wsparciem w ramach SMPL w bieżącym roku. Jednocześnie trwa procedura nowelizacji uchwały Rady Ministrów w zakresie Programu inwestycyjnego modernizacji podmiotów leczniczych (PIMPL) będącego dokumentem wdrożeniowym i podstawą do ogłoszenia konkursów i realizacji działań w ramach SMPL.</p>
<p>Prowadzenie działań mających na celu zwiększenie dostępności świadczeń rehabilitacyjnych</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia</p>	<p>2018-2020</p>	<p><i>Poziom dostępności świadczeń rehabilitacyjnych</i></p> <p>Ministerstwo Zdrowia</p> <p>Z danych opublikowanych w Bazie Analiz Systemowych i Wdrożeniowych, przygotowanych przez Departament Analiz i Strategii w MZ, na podstawie danych NFZ i GUS, wynika, że zwiększa się liczba pacjentów w wieku powyżej 65. r.ż. korzystających ze świadczeń rehabilitacyjnych – z 1 297 801 w 2022 r. do 1 459 662 w 2023 r.</p> <p>Jednocześnie, w 2023 r. prowadzono analizy dotyczące zakresu koniecznych do wprowadzenia zmian w zakresie organizacji i funkcjonowania rehabilitacji leczniczej w systemie ochrony zdrowia, które wpłynęłyby na zwiększenie dostępności tychże świadczeń.</p>
<p>Ograniczanie hospitalizacji do niezbędnego minimum, w tym:</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia</p>	<p>2018-2020</p>	<p><i>Liczba wdrożonych rozwiązań mających na celu ograniczenie hospitalizacji do niezbędnego minimum</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • rozwój rozwiązań alternatywnych dla hospitalizacji, np. specjalistyczna opieka w miejscu zamieszkania czy terapia środowiskowa; • stworzenie systemu dziennej diagnostyki, umożliwiającego wdrożenie leczenia i dalszą jego kontynuację w warunkach środowiska domowego; • tworzenie rozwiązań na rzecz wzmocnienia dziennej rehabilitacji (fizjoterapia, terapia zajęciowa i terapia psychologiczna, w tym terapia zaburzeń funkcji poznawczych) 			<p><u>Ministerstwo Zdrowia</u> W Ministerstwie Zdrowia prowadzone są działania mające na celu odwrócenie piramidy świadczeń opieki zdrowotnej, tj. przeniesienia ciężaru realizacji świadczeń z lecznictwa szpitalnego do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz podstawowej opieki zdrowotnej.</p> <p>W ramach podstawowej opieki zdrowotnej wprowadzono model opieki koordynowanej. W ramach tejże opieki lekarz POZ współpracuje z lekarzami specjalistami, pielęgniarką POZ i dietetykiem. Zajmuje się profilaktyką, diagnozowaniem, leczeniem i edukacją pacjenta.</p> <p>Wprowadzenie opieki koordynowanej pozwoliło na szybsze, skuteczniejsze diagnozowanie i leczenie chorób przewlekłych oraz ułatwienie dostępu do wybranych specjalistów. Opieka koordynowana wciąż ewoluuje i planuje się podejmowanie prac celem dalszego zwiększenia zakresu dostępnych świadczeń.</p>
<p>Zwiększenie dostępności świadczeń z zakresu geriatry w systemie szpitalnym, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • upowszechnienie systemu konsultacji geriatrycznych hospitalizowanych chorych osób starszych; • zwiększenie liczby geriatrów zatrudnionych w systemie 	<p>Ministerstwo Zdrowia</p>	<p>Działanie ciągłe*</p>	<p><i>Liczba wdrożonych rozwiązań mających na zwiększenie dostępności świadczeń z zakresu geriatry w systemie szpitalnym</i></p> <p><u>Ministerstwo Zdrowia</u> Przez wsparcie rozwoju infrastruktury udzielania świadczeń opiekuńczo-leczniczych należy rozumieć interwencje skierowane do podmiotów leczniczych udzielających świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w zakresie m. in. leczenia szpitalnego – geriatry oraz świadczenia opieki geriatrycznej udzielanej poza oddziałami geriatrycznymi. W 2023 r. nie ogłoszono konkursów w zakresie wskazanego obszaru wsparcia w ramach Subfunduszu modernizacji podmiotów leczniczych (SMPL). Obecnie trwają uzgodnienia w zakresie</p>

				<p>wyboru obszarów priorytetowych do objęcia wsparciem w ramach SMPL w bieżącym roku.</p> <p>Jednocześnie trwa procedura nowelizacji uchwały Rady Ministrów w zakresie Programu inwestycyjnego modernizacji podmiotów leczniczych (PIMPL) będącego dokumentem wdrożeniowym i podstawą do ogłoszenia konkursów i realizacji działań w ramach SMPL.</p> <p>Odnosząc się do liczby lekarzy specjalistów geriatricy wykonujących zawód zarejestrowanych w Centralnym Rejestrze Lekarzy i Lekarzy Dentystów prowadzonym przez Naczelną Radę Lekarską wg stanu na grudzień 2023 - wynosi 565 (dla porównania w grudniu 2015 r. było 338), a lekarzy specjalistów chorób wewnętrznych wynosi 29 238. Jednocześnie specjalizację z geriatricy odbywa dodatkowych 101 lekarzy, natomiast z chorób wewnętrznych dodatkowych 2463 lekarzy możliwych do wykorzystania w ramach planowanych rozwiązań organizacyjnych.</p>
	Zwiększenie dostępności konsultacji geriatricy w warunkach opieki ambulatoryjnej, w tym: <ul style="list-style-type: none"> utrzymanie priorytetyzacji specjalizacji z geriatricy; stworzenie sieci jednostek szkolących lekarzy geriatricy 	Ministerstwo Zdrowia	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba wdrożonych rozwiązań mających na celu zwiększenie dostępności konsultacji geriatricy w warunkach opieki ambulatoryjnej</i></p> <p><u>Ministerstwo Zdrowia</u></p> <p>Kształcenie na studiach przygotowujących do wykonywania zawodu lekarza, musi uwzględniać szczególne rozwiązania przewidziane w przepisach rozporządzenia⁹, które zostało wydane przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia na podstawie upoważnienia¹⁰.</p>

⁹ Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lipca 2019 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu lekarza, lekarza dentysty, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, diagnosty laboratoryjnego, fizjoterapeuty i ratownika medycznego (Dz. U. z 2021 r. poz. 755 oraz z 2022 r. poz. 157 i 1742)

¹⁰ zawartego w art. 68 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742, ze zm.).

				<p>Standardy te są zbiorem reguł i wymagań w zakresie kształcenia dotyczących sposobu organizacji kształcenia, osób prowadzących to kształcenie, ogólnych i szczegółowych efektów uczenia się, a także sposobu weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się.</p> <p>Obecnie przepracowany został standard kształcenia dla lekarza i lekarza denty, który ma obowiązywać od roku akademickiego 2024/2025 tj. Rozporządzenie¹¹. Informacje dotyczące wymagań zawartych w przedmiotowym standardzie wskazano w materiale obejmującym informacje o działaniach Ministerstwa Zdrowia na rzecz osób starszych w 2023 r.</p> <p>Opiekę nad osobami starszymi i niesamodzielnymi mogą zapewniać również pielęgniarki/pielęgniarze z kwalifikacjami specjalistycznymi, jak i pielęgniarki/pielęgniarze przygotowani na poziomie ogólnym do sprawowania opieki nad pacjentem w różnych stanach zdrowia, którzy w toku kształcenia przeddyplomowego uzyskali kompetencje do sprawowania opieki, realizując efekty kształcenia w zakresie podstaw opieki pielęgniarskiej, w zakresie opieki specjalistycznej, w tym m.in. w zakresie chorób wewnętrznych i pielęgniarstwa internistycznego, anestezjologii i pielęgniarstwa w zagrożeniu życia, pielęgniarstwa opieki długoterminowej, neurologii i pielęgniarstwa neurologicznego, geriatry i pielęgniarstwa geriatrycznego, opieki paliatywnej, podstaw rehabilitacji, zgodnie ze standardem kształcenia przygotowującym do wykonywania zawodu pielęgniarki i położnej, który określa ww. rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.</p>
--	--	--	--	--

¹¹ Ministra Edukacji i Nauki z dnia 29 września 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu lekarza, lekarza denty, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, diagnosty laboratoryjnego, fizjoterapeuty i ratownika medycznego (Dz. U. poz. 2152).

				<p>W 2023 r. kontynuowane były prace nad zmianą standardów kształcenia przygotowujących do wykonywania zawodów pielęgniarstwa i położnictwa. Zespół ekspertów powołany zarządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie powołania Zespołu do spraw opracowania zmian w standardach kształcenia przygotowujących do wykonywania zawodu pielęgniarstwa i położnictwa, przygotował zmiany obszarów kompetencyjnych absolwentów studiów I i II stopnia kierunków pielęgniarstwo położnictwo, mające na celu upracticzenie kształcenia tak, aby było dostosowane do aktualnych potrzeb rynku pracy. Projekt standardów został przekazany, zgodnie z właściwością, do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, celem dalszego procedowania legislacyjnego.</p> <p>W zakresie fizjoterapii należy podkreślić, iż jest ona istotną częścią systemu usług opieki zdrowotnej. Fizjoterapia jest bardzo ważną częścią procesu rehabilitacyjnego. Fizjoterapeuci są członkami szerokiego interdyscyplinarnego zespołu leczniczego.</p> <p>Opracowanie nowego projektu standardów kształcenia przygotowujących do wykonywania zawodu fizjoterapeuty. Zespół ekspertów powołany zarządzeniem Ministra Zdrowia przygotował zmianę standardów kształcenia. Wypracowane przez Zespół propozycje zmian standardów kształcenia zostały w sierpniu 2023 r. przekazane do Ministerstwa Edukacji i Nauki celem dalszego procedowania.</p>
	<p>Rozwój kształcenia przed dyplomowego z zakresu geriatry na kierunkach medycznych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> wsparcie rozwoju akademickich ośrodków geriatrycznych 	<p>Ministerstwo Zdrowia</p>	<p>Działanie ciągłe*</p>	<p><i>Liczba podjętych inicjatyw mających na celu rozwój kształcenia przed dyplomowego z zakresu geriatry na kierunkach medycznych.</i></p> <p>Ministerstwo Zdrowia</p> <p>W ramach POWER realizowane były projekty skierowane pośrednio na osób starszych poprzez wsparcie kadry ich obsługującej. Dotyczy to m. in. następujących typów projektów, które zostały rozpoczęte w 2016 r. i zakończone w 2023 r. :</p>

	<p>w uczelniach kształcących kadrę medyczną (klinik, zakładów, katedr) oraz studenckich kół naukowych geriatry;</p> <ul style="list-style-type: none"> • analiza efektów kształcenia z zakresu geriatry na poszczególnych kierunkach medycznych w kontekście doskonalenia kształcenia przed dyplomowego w tym obszarze; • wsparcie rozwoju badań naukowych w obszarze zdrowego starzenia się i chorób związanych z wiekiem starczym 		<ul style="list-style-type: none"> • Kształcenie podyplomowe pielęgniarek i położnych w obszarach związanych z potrzebami epidemiologiczno-demograficznymi. <p>Przedmiotem ww. konkursu było podniesienie kwalifikacji pielęgniarek i położnych z zakresu dziedzin będących najczęstszą przyczyną dezaktywizacji zawodowej z powodów zdrowotnych poprzez organizację kursów specjalistycznych i kwalifikacyjnych. Projekty w konkursie kierowały wsparcie edukacyjne m.in. w dziedzinie pielęgniarstwa geriatrycznego, rehabilitacji osób z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi, pielęgniarstwa onkologicznego i psychiatrycznego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kształcenie specjalizacyjne lekarzy w dziedzinach istotnych z punktu widzenia potrzeb epidemiologiczno-demograficznych kraju. <p>Realizowany był projekt pozakonkursowy pn. Rozwój kształcenia specjalizacyjnego lekarzy w dziedzinach istotnych z punktu widzenia potrzeb epidemiologiczno-demograficznych kraju. Beneficjentem było Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego. Głównym celem projektu było zwiększenie kwalifikacji zawodowych lekarzy poprzez wsparcie procesu kształcenia specjalizacyjnego w dziedzinach istotnych z punktu widzenia epidemiologiczno-demograficznego kraju, w tym m. in. specjalizacji z geriatry, onkologii, medycyny ratunkowej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kształcenie podyplomowe lekarzy realizowane w innych formach niż specjalizacje w obszarach istotnych z punktu widzenia potrzeb epidemiologiczno-demograficznych kraju, ze szczególnym uwzględnieniem lekarzy zatrudnionych (bez względu na formę zatrudnienia) w placówkach podstawowej opieki zdrowotnej. <p>W ramach wsparcia z PO WER kształcenia podyplomowego lekarzy dofinansowane zostały kursy doskonalące, m.in. w zakresie geriatry, onkologii, ratownictwa medycznego. Przedmiotowe</p>
--	---	--	---

				wsparcie stanowiło odpowiedź na wzrost zapotrzebowania na usługi medyczne wynikający m. in. z faktu starzenia się społeczeństwa i pojawiającej się niepełnosprawności.
	Rozwój kształcenia podyplomowego z zakresu geriatry w zawodach medycznych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • stymulowanie wzrostu liczby lekarzy specjalizujących się w dziedzinie geriatry i wzmacnianie jakości kształcenia specjalizacyjnego w tej dziedzinie; • wsparcie systemu kształcenia ustawicznego personelu medycznego w zakresie opieki geriatrycznej, w tym lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej (POZ), fizjoterapeutów, pielęgniarek i opiekunów medycznych 	Ministerstwo Zdrowia	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba podjętych inicjatyw mających na celu rozwój kształcenia podyplomowego z zakresu geriatry w zawodach medycznych</i></p> <p>Ministerstwo Zdrowia</p> <p>W 2023 r. przyznano 155 miejsc dla dziedziny geriatry na postępowanie rezydentkie. Jest to liczba zwiększona w porównaniu do poprzednich lat – w 2022 r. przyznano 70 miejsc.</p> <p>Zgodnie z obowiązującymi przepisami¹² co roku w wyniku rewaloryzacji wzrasta od 1 lipca wynagrodzenie lekarzy rezydentów odbywających specjalizację w dziedzinach priorytetowych, do których zalicza się geriatrję i choroby wewnętrzne.</p> <p>Od 1 lipca 2023 r. wynagrodzenie zasadnicze brutto lekarza odbywającego specjalizację w pierwszych dwóch latach zatrudnienia w trybie rezydentury z geriatry lub chorób wewnętrznych wynosi 8 308 zł. Po dwóch latach zatrudnienia w tym trybie dla rezydentów w dziedzinie geriatry i chorób wewnętrznych wzrasta do 9 063 zł. Wynagrodzenie dla dziedzin niepriorytetowych wynoszą analogicznie 7 552 zł, a po dwóch latach 7 779 zł. Od 1 lipca 2024 r. przewiduje się kolejny wzrost tego wynagrodzenia.</p> <p>Nowelizacja ustawy¹³ wprowadziła rozwiązanie, dzięki któremu lekarze odbywający szkolenie specjalizacyjne w ramach</p>

¹² ustawą z dnia 26 maja 2022 r. o zmianie ustawy o sposobie ustalania najniższego wynagrodzenia zasadniczego niektórych pracowników zatrudnionych w podmiotach leczniczych oraz rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie wysokości zasadniczego wynagrodzenia miesięcznego lekarzy i lekarzy dentyistów odbywających specjalizację w ramach rezydentury

¹³ z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty

			<p>rezydentury mogą otrzymać dodatkowo wynagrodzenie zasadnicze wyższe o 600 zł miesięcznie (w dziedzinie niepriorytetowej) lub wyższe o 700 zł miesięcznie (w dziedzinie priorytetowej). Aby otrzymać to wynagrodzenie lekarz musi zobowiązać się do przepracowania – w podmiocie leczniczym, finansowanym ze środków publicznych – łącznie 2 lata w ciągu kolejnych pięciu lat następujących po zakończeniu szkolenia specjalizacyjnego.</p> <p>Ponadto wprowadzono możliwość prowadzenia postępowania kwalifikacyjnego dla lekarzy i lekarzy dentystów na wolne miejsca specjalizacyjne w całym kraju, a nie jak było to możliwe wcześniej tylko w obrębie jednego województwa, przyznając możliwość wskazania w priorytetowej kolejności 15 wariantów wyborów obejmujących dziedzinę, tryb i miejsce odbywania szkolenia specjalizacyjnego. W przypadku pozostawiania niewykorzystanych miejsc specjalizacyjnych w danym postępowaniu kwalifikacyjnym jest możliwość przeprowadzenia dodatkowego naboru tylko dla dziedzin priorytetowych, w tym dla geriatry i chorób wewnętrznych.</p> <p>Obowiązujące przepisy umożliwiają także przystąpienie o rok wcześniej niż dotychczas do Państwowego Egzaminu Specjalizacyjnego lekarzy, którzy ukończyli przedostatni rok szkolenia specjalizacyjnego.</p> <p>Kluczową rolę w kreowaniu kadry lekarzy specjalistów w dużej mierze odgrywają kierownicy podmiotów leczniczych, którzy posiadają niezależne narzędzia motywacyjne zachęcające lekarzy do podejmowania szkolenia specjalizacyjnego w danej dziedzinie medycyny zarówno w trybie rezydenckim, jak i pozarezydenckim. Również pielęgniarki mogą podnosić swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w różnych formach kształcenia podyplomowego, których celem jest uzyskanie specjalistycznej wiedzy i umiejętności</p>
--	--	--	---

			<p>do udzielania określonych świadczeń zdrowotnych lub doskonalenia posiadanych umiejętności zawodowych w określonej dziedzinie pielęgniarstwa. Jednym z tych szkoleń, które jest dofinansowane przez Ministra Zdrowia jest szkolenie specjalizacyjne. Mając na uwadze wsparcie rozwoju zawodowego absolwentów kierunków pielęgniarstwo i położnictwo w ramach kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych, Minister Zdrowia corocznie dofinansowuje szkolenia specjalizacyjne dla tych grup zawodowych, w ramach posiadanych środków finansowych przeznaczonych na ten cel w budżecie państwa.</p> <p>Zgodnie z Obwieszczeniem¹⁴, minimalna liczba miejsc szkoleniowych dla pielęgniarek i położnych rozpoczynających specjalizację w 2023 r. wynosiła 2 525, maksymalna kwota dofinansowania jednego miejsca szkoleniowego dla specjalizacji rozpoczynających się w 2023 r. wynosiła 3 950 zł, natomiast maksymalna kwota przeznaczona na szkolenia specjalizacyjne w 2023 r. wynosiła 10 000 000 zł.</p> <p>Jednocześnie w dniu 26 marca 2024 r. weszła w życie ustawa¹⁵, która reguluje 15 zawodów medycznych, w tym m.in. zawód opiekuna medycznego. Ustawa przewiduje możliwość uczestnictwa w kursach kwalifikacyjnych celem uzyskania przez osobę wykonującą dany zawód medyczny dodatkowej wiedzy i umiejętności zawodowych niezbędnych do wykonywania określonych czynności zawodowych. Do kształcenia w ramach kursu kwalifikacyjnego będzie mogła przystąpić osoba uprawniona do wykonywania zawodu medycznego, która posiada co najmniej 3-</p>
--	--	--	---

¹⁴ z dnia 13 grudnia 2022 r. w sprawie minimalnej liczby miejsc szkoleniowych dla pielęgniarek i położnych, maksymalnej kwoty dofinansowania jednego miejsca szkoleniowego oraz maksymalnej kwoty przeznaczonej na szkolenia specjalizacyjne w 2023 r. (Dz. Urz. Min. Zdr. z 2022 r. poz. 129)

¹⁵ z dnia 17 sierpnia 2023 r. o niektórych zawodach medycznych (Dz. U. poz. 1972)

				<p>letni staż pracy w zawodzie medycznym, dla którego jest prowadzony kurs kwalifikacyjny.</p> <p>Ponadto, w ramach projektu „Rozwój kompetencji zawodowych i kwalifikacji opiekunów medycznych, odpowiadających na potrzeby epidemiologiczno – demograficzne kraju” FERS planowana jest realizacja kursu kwalifikacyjnego dla opiekunów medycznych w zakresie kwalifikacji MED.14. Świadczenie usług medyczno-pielęgnacyjnych i opiekuńczych osobie chorej i niesamodzielnej.</p>
Obszar V	Prowadzenie kampanii społeczno - informacyjnych, jakie zachowania są zachowaniami przemocowymi	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Pełnomocnik ds. Równego Traktowania, Ministerstwo Sprawiedliwości	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba zrealizowanych kampanii społecznych informujących, jakie zachowania są zachowaniami przemocowymi</i></p> <p><u>Ministerstwo Sprawiedliwości</u> Realizacja kampanii w ramach Funduszu Sprawiedliwości – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MS.</p>
	Wspieranie organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ruchów czy lokalnych inicjatyw, stojących na straży praw osób starszych	Komitet do spraw Pożytku Publicznego	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba wspartych organizacji sektora organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w obszarze promowania wolontariatu osób starszych oraz wobec osób starszych, ruchów czy lokalnych inicjatyw stojących na straży praw osób starszych</i></p> <p><u>Narodowy Instytut Wolności</u> W ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018–2030 PROO wsparło 1 organizację podejmującą bezpośrednio ww. zagadnienie (kwota dofinansowania: 141 000,00 zł).</p>
	Prowadzenie działań edukacyjnych w sektorze pomocy społecznej, służbie zdrowia, służbach porządku publicznego, w	Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba zrealizowanych działań edukacyjnych na temat przemocy w starości</i></p> <p><u>Ministerstwo Edukacji Narodowej</u> Informacje dla wszystkich zainteresowanych dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym podejmowania</p>

	<p>placówkach, które na co dzień mają kontakt z osobami starszymi, w placówkach edukacyjnych, a także wśród samych seniorów na temat przemocy wobec osób starszych</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Edukacji</p>	<p>działań interwencyjnych, dostępne są na stronie www.ore.edu.pl w zakładkach "Niebieskie karty w oświacie" oraz "Agresja i przemoc". Strona została przygotowana z myślą o potrzebach dyrektorów szkół i placówek, nauczycieli, specjalistów oraz rodziców. Na stronie internetowej ORE udostępniono:</p> <ul style="list-style-type: none"> • informacje o czynnikach ryzyka - sprzyjających i czynnikach chroniących - zapobiegających występowaniu agresji i przemocy; • materiały dla nauczycieli, w tym scenariusze zajęć dla uczniów i rodziców, regulacje prawne dotyczące tej problematyki; listę liderów przygotowanych do prowadzenia szkoleń dla rad pedagogicznych szkół i placówek z zakresu profilaktyki agresji i przemocy oraz dodatkowe materiały edukacyjne https://www.ore.edu.pl/liderzy-profilaktyki-agresji-i-przemocy; • poradnik dla pracowników oświaty na temat zjawiska przemocy w rodzinie pn. Prawne aspekty przemocy w rodzinie, z przykładowo wypełnionymi formularzami Niebieska Karta A i B oraz wzorami pism procesowych; • poradnik Przemoc w rodzinie - działania pracowników oświaty zawierający kompendium wiedzy na temat zjawiska przemocy, rozpoznawania symptomów, nawiązywania kontaktu z rodzicami, udzielania wsparcia i pomocy dziecku i rodzinie. Poradnik zawiera kwestionariusze oceny ryzyka występowania przemocy w rodzinie oraz algorytmy postępowania; • scenariusz szkolenia pn. Procedura Niebieskie Karty w oświacie. Materiał to pomoc dydaktyczna dla osób realizujących szkolenia dla pracowników oświaty. Do scenariusza dołączono publikacje: Przewodnik dla pracowników oświaty; Postępowanie w związku z wystąpieniem przemocy wobec dziecka; Poradnik trenera.
--	--	--	---

				<p>Ministerstwo Sprawiedliwości Realizacja działań w ramach Funduszu Sprawiedliwości – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MS.</p> <p>W 2023 r. KSSiP w zakresie szkolenia ustawicznego podejmowała tematykę dotyczącą osób starszych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprzez następujące działania: Szkolenie pt. „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie”, sygnatura K30/23. Jednym z omawianych zagadnień szczegółowych szkolenia były zadania kuratorów sądowych, asystentów rodziny, pracowników ośrodków pomocy społecznej i pomocy rodzinie w zakresie ochrony osób pokrzywdzonych oraz orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach dotyczących przemocy domowej. Szkolenie było adresowane do sędziów i asesorów orzekających w wydziałach karnych i wydziałach rodzinnych i nieletnich oraz prokuratorów i asesorów prokuratury. W szkoleniu wzięło udział 46 osób.</p> <p>Szkolenie pt. „Kompetencje sądu cywilnego w świetle ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie - Szkolenie Nagrane”. Zagadnienia szczegółowe, które były poruszane podczas szkolenia to m. in.: Agresja i przemoc – różne sposoby definiowania i rozumienia pojęć. Formy przemocy (fizyczna, werbalna, emocjonalna, seksualna, psychiczna, zaniedbywanie). Specyfika przemocy w rodzinie (typy przemocy wewnątrzrodzinnej, fazy i cykle przemocy w rodzinie). Psychologiczne skutki przemocy. Opiniowanie psychologiczne w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie. Uregulowania międzynarodowe dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej oraz najważniejsze orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Izolacja sprawcy</p>
--	--	--	--	---

				<p>przemocy w rodzinie do 30 listopada 2022 r. i geneza zmian wprowadzonych ustawą¹⁶. Uprawnienia Policji i Żandarmerii wojskowej do natychmiastowego usunięcia z mieszkania osoby stosującej przemoc wobec wspólnie zamieszkujących z nią członków rodziny i działania sąd związane z tą procedurą. Postępowanie o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. Adresatami szkolenia byli: sędziowie, asesory i referendarze sądowi orzekający w wydziałach cywilnych oraz sędziowie i referendarze sądowi orzekający w wydziałach rodzinnych i nieletnich oraz asystenci sędziów orzekających w tych wydziałach. W szkoleniu wzięły udział 143 osoby.</p>
	<p>Włączanie w budowanie sieci poradnictwa organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, oraz związków wyznaniowych</p>	<p>Komitet do spraw Pożytku Publicznego, Ministerstwo Sprawiedliwości</p>	<p>Działanie ciągłe*</p>	<p><i>Liczba wspartych organizacji sektora organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w obszarze promowania wolontariatu osób starszych oraz wobec osób starszych i związków wyznaniowych świadczących poradnictwo dla osób starszych doświadczających przemocy w miejscu zamieszkania.</i></p> <p><u>Ministerstwo Sprawiedliwości</u> Program Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przesłupstwem na lata 2019-2021 zaktualizowany do 2025 r. oraz Program Pomocy Postpenitencjarnej na lata 2019-2023 zaktualizowany do 2026 r. - więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MS.</p>
Obszar VI	<p>Wspieranie projektów społecznych, realizowanych przez organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o</p>	<p>Komitet do spraw Pożytku Publicznego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo</p>	<p>Działanie ciągłe*</p>	<p><i>Liczba wspartych projektów społecznych, realizowanych przez organizacje pozarządowe, promujących solidarność i integrację międzypokoleniową</i></p> <p><u>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</u></p>

¹⁶ z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. , poz. 956).

	wolontariacie, promujących solidarność i integrację międzypokoleniową	Edukacji, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego		Instytut Polonika od 2019 r. prowadzi program własny pod nazwą <i>Polskie dziedzictwo kulturowe za granicą – wolontariat</i> . Program wspiera zaangażowanie społeczne w ochronę materialnych elementów polskiego dziedzictwa kulturowego pozostającego poza granicami kraju (dotyczy to obszaru historycznej Rzeczypospolitej w jej granicach z 1772 r.) jak i prowadzenie działań związanych z ochroną i rewaloryzacją spuścizny kulturowej powstałej na emigracji. W zadaniach realizowanych przez organizacje pozarządowe uczestniczą jako wolontariusze zarówno dorośli, młodzież, jak i osoby starsze.
	Tworzenie i wzmacnianie, na poziomie lokalnym, infrastruktury skierowanej do osób starszych takiej jak: placówki dziennego pobytu (domy, kluby, świetlice), prowadzące działania na rzecz integracji międzypokoleniowej	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Ministerstwo Sportu i Turystyki	Działanie ciągłe*	<i>Liczba funkcjonujących placówek skierowanych do osób starszych prowadzących działania na rzecz integracji międzypokoleniowej</i> <u>Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</u> Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej stale poszerza dostępność usług w środowiskowych domach samopomocy, także w odniesieniu do osób wymagających wzmożonej opieki, poprzez rozwój sieci ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Corocznie na ten cel przekazywane są środki rezerwy celowej budżetu państwa. Jednym z priorytetowych działań tutejszego resortu jest likwidacja tzw. „białych plam” czyli powiatów, na terenie których nie funkcjonują jeszcze tego typu jednostki. Realizacja Programu Senior+ – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MRPiPS.
Obszar VII	Wspieranie organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, i innych instytucji działających w obszarze edukacji osób starszych	Komitet do spraw Pożytku Publicznego, Ministerstwo Edukacji, Ministerstwo Nauki, Ministerstwo Kultury	Działanie ciągłe*	<i>Liczba wspartych organizacji sektora organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art.3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w obszarze promowania wolontariatu osób starszych oraz wobec osób starszych i innych instytucji działających w obszarze edukacji osób starszych.</i> <u>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</u>

		i Dziedzictwa Narodowego		MKiDN prowadzi konkursy dotacyjne w oparciu o ustawę o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej; nie prowadzi konkursów w oparciu o ustawę ¹⁷ .
	Rozpowszechnianie informacji o możliwościach aktywności edukacyjnej osób starszych	Ministerstwo Edukacji, Ministerstwo Nauki, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba zrealizowanych inicjatyw mających na celu rozpowszechnienie informacji o możliwościach aktywności edukacyjnej osób starszych.</i></p> <p><u>Ministerstwo Edukacji Narodowej</u> Upowszechnianie informacji o możliwościach kształcenia dorosłych w systemie oświaty niezależnie od wieku dotyczy wszystkich form kształcenia ustawicznego (w szkołach dla dorosłych, branżowych szkołach II stopnia, w szkołach policealnych oraz w formach pozaszkolnych). W ramach edukacji pozaformalnej rozpowszechnianie informacji o możliwościach aktywności edukacyjnej osób starszych prowadzone jest w ramach projektu dotyczącego rozwoju Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji, który został opisany wyżej w obszarze III. MEN nie prowadzi działań rozpowszechniających informacje o możliwościach kształcenia w ramach systemu oświaty dedykowanych wybranym grupom dorosłych, w tym osobom starszym.</p> <p>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego <i>Realizacja akcji Weekend seniora z kulturą - - więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MKiDN.</i></p>
	Prowadzenie kampanii społecznych promujących zawody opiekuńcze	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Nauki	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba zrealizowanych kampanii społecznych promujących zawody opiekuńcze</i></p> <p><u>Ministerstwo Zdrowia</u> Ministerstwo Zdrowia prowadzi działania mające na celu podnoszenie kompetencji kadr medycznych, w tym sprawujących opiekę nad osobami starszymi. Szczegółowe dane dotyczące działań podejmowanych w tym zakresie zostały wskazane w zał. 1 - Informacja Ministra Zdrowia o sytuacji osób starszych za 2023 r.</p>

¹⁷ o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

	Wspieranie kształcenia ustawicznego poprzez doradztwo edukacyjne	Ministerstwo Edukacji	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba zrealizowanych inicjatyw mających na celu wspieranie kształcenia ustawicznego poprzez doradztwo edukacyjne</i></p> <p>Ministerstwo Edukacji Narodowej Udostępniona została strona internetowa infozawodowe.mein.gov.pl., dostępna również jako podstrona Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej, stanowiąca narzędzie informatyczne wspierające doradztwo edukacyjno-zawodowe. Strona Infozawodowe oferuje dane o kierunkach kształcenia oraz doradztwie zawodowym dla odbiorców z różnych grup wiekowych. Z myślą o osobach dorosłych, w tym osobach starszych, na stronie Infozawodowe dostępna jest wyszukiwarka kwalifikacyjnych kursów zawodowych, która docelowo połączona będzie z Systemem Informacji Oświatowej w celu bieżącej aktualizacji danych.</p>
	Upowszechnianie informacji związanych z edukacją nieformalną	Ministerstwo Edukacji, Komitet do spraw Pożytku Publicznego	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba inicjatyw upowszechniających edukację nieformalną</i></p> <p>Ministerstwo Edukacji Narodowej Materiał dot. edukacji nieformalnej - więcej informacji w załączniku w podrozdziale dot. <i>Dostępnych form aktywności</i>.</p>
OBSZARY SKIEROWANE DO NIESAMODZIELNYCH OSÓB STARSZYCH I ICH OPIEKUNÓW				
Obszar I	Uregulowanie prawne ryzyka niesamodzielności – uchwalenie kryteriów i stopni niesamodzielności	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Zdrowia	2018-2022	<p><i>Uchwalenie aktu prawnego regulującego ryzyko niesamodzielności</i></p> <p>Ministerstwo Zdrowia Przedstawiciel Ministerstwa Zdrowia uczestniczy w pracach Zespołu do spraw opracowania propozycji rozwiązań normatywnych w zakresie zastąpienia instytucji ubezpieczeniowego modelem wspieranego podejmowania decyzji.</p>
	Opracowanie i wdrożenie standardów usług opiekuńczych, świadczonych w środowisku lokalnym	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	2018-2020	<p><i>Liczba opracowanych i wdrożonych standardów usług opiekuńczych świadczonych w środowisku lokalnym</i></p> <p>Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Usługi opiekuńcze są zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Wojewoda, zgodnie z kompetencjami wynikającymi z art. 22 ust. 8 (nadzór nad realizacją zadań</p>

				<p>samorządu gminnego, powiatowego i województwa, w tym nad jakością działalności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz nad jakością usług, dla których minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określił standardy, a także nad zgodnością zatrudnienia pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z wymaganymi kwalifikacjami), a także art. 110 ust. 2 (Gmina, realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę) ustawy¹⁸ sprawuje nadzór i kontrolę nad realizacją tej formy wsparcia.</p>
	<p>Wdrożenie na dużą skalę standaryzowanej telemedycyny, o różnym zakresie usług, dostosowywanym do potrzeb i sprawności użytkowników, które poprawią bezpieczeństwo i jakość życia dużej liczby osób starszych</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Minister Cyfryzacji</p>	<p>2018-2020</p>	<p><i>Liczba przyjętych rozwiązań z zakresu standaryzowanej teleopieki i telepomocy, o różnych zakresach usług, dostosowywanych do potrzeb i sprawności użytkowników, które poprawią bezpieczeństwo i jakość życia dużej liczby osób starszych.</i></p> <p><u>Ministerstwo Zdrowia</u> Centralna e-rejestracja – usługa pozwalająca na załatwienie kluczowych dla pacjenta spraw online, bez konieczności kontaktu osobistego z personelem administracyjnym i medycznym. Rozwiązanie to przyczynia się do efektywnego udzielania świadczeń zdrowotnych, poprawy ich jakości i dostępności. Rozwiązanie centralnej e-rejestracji wykorzystywane jest od 2023 r. w szczepieniach HPV oraz Programie Profilaktyka 40+. Od 15 grudnia 2023 r. rejestracja na szczepienia przeciw COVID-19 odbywa się w ramach centralnej e-rejestracji prowadzonej przez Centrum e-Zdrowia. W grudniu 2023 r. odbyło się szkolenie skierowane do punktów szczepień, dotyczące obsługi centralnej e-rejestracji w kontekście szczepień przeciw COVID-19. W 2023 r. prowadzono też prace koncepcyjne dotyczące rozszerzenia CeR o kolejne zakresy świadczeń. Centralna e-rejestracja zapewnia pacjentom możliwość prostego i szybkiego wyszukania wolnego</p>

¹⁸ z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej

				terminu oraz umówienia się na świadczenie. Będzie to kluczowa funkcjonalność z punktu widzenia osoby starszej.
Wdrożenie nowych instrumentów mających na celu zwiększenie dostępności do: <ul style="list-style-type: none"> • usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego; • opieki domowej w podziale na pomoc w czynnościach domowych lub pomoc w czynnościach higieniczno-opiekuńczych; • informacji o usługach i poradnictwie społecznym 	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	2018-2020	<p><i>Liczba wdrożonych nowych instrumentów mających na celu zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego; opieki domowej w podziale na pomoc w czynnościach domowych lub pomoc w czynnościach higieniczno-opiekuńczych; informacji o usługach i poradnictwie społecznym.</i></p> <p>Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Realizacja programów: Opieka 75+, Korpus wsparcia seniorów oraz Program rozwoju rodzinnych domów pomocy – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MRPiPS.</p>	
				Wspieranie rozwoju sieci wypożyczalni sprzętu pomocniczego dla niesamodzielnych osób starszych
Realizacja projektów oraz podnoszenie świadomości społecznej pomiędzy partnerami	Ministerstwo Infrastruktury,	Działanie ciągłe*	<i>Liczba zrealizowanych projektów mających na celu podnoszenie świadomości społecznej pomiędzy partnerami ze wszystkich sektorów w obszarze projektowania uniwersalnego</i>	

	ze wszystkich sektorów w obszarze projektowania uniwersalnego	Ministerstwo Rozwoju i Technologii	<p><u>Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej</u> Projekt pn. "Ośrodek Wsparcia Architektury Dostępnej" (OWDA) W 2023 r. kontynuowano projekt, którego głównym celem było zwiększenie dostępności architektonicznej obiektów i ich bezpośredniego otoczenia, zarządzanych przez podmioty publiczne, dla osób ze szczególnymi potrzebami¹⁹. Zakres działań świadczony przez ośrodek obejmował: audyt dostępności podmiotu, przedstawienie rozwiązań, w tym metod i narzędzi zapewniania dostępności oraz doradztwo służące poprawie dostępności obiektów i przestrzeni. Budżet projektu wyniósł 7,16 mln zł (w tym w 2023 r. wydatkowano 4,6 mln zł), dzięki czemu uruchomiono dwie "ścieżki wsparcia". Łącznie do wsparcia w projekcie zakwalifikowano 514 podmiotów publicznych.</p> <p>Konkurs NCBiR pn. "Projektowanie uniwersalne" W 2023 r. zakończyły się wszystkie 32 projekty realizowane w ramach konkursu, w ramach których do programu wybranych kierunków studiów włączane były moduły z zakresu dostępności i projektowania uniwersalnego. W zajęciach wzięło udział łącznie 8364 studentów i studentek. Przeszkolono także 467 pracowników kadry dydaktycznej.</p> <p>Projekt "Kadra dydaktyczna dla projektowania uniwersalnego" W ramach konkursu NCBiR zrealizowano 13 projektów szkoleniowych, których adresatami byli nauczyciele akademicy kierunków technicznych, pedagogicznych oraz artystycznych. W projektach tych przeszkolono 887 pracowników tej kadry.</p> <p>Konkurs NCBiR pn. "Centrum Wiedzy o Dostępności" W 2023 r. kontynuowały działanie cztery Centra wiedzy projektowania uniwersalnego. Są to: Politechnika Krakowska im.</p>
--	---	------------------------------------	--

¹⁹ Ze wsparcia OWDA mogły korzystać podmioty publiczne, wymienione w art. 3 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

				<p>Tadeusza Kościuszki realizująca projekt w partnerstwie z Politechniką Świętokrzyską (obszar Architektura, urbanistyka i budownictwo), Uniwersytet Szczeciński (obszar: Cyfryzacja i komunikacja), Politechnika Opolska (obszar: Design i przedmioty codziennego użytku), Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego (obszar: Transport i mobilność). W wyniku ich działalności 330 pracowników kadry dydaktycznej uczelni skorzystało ze wsparcia szkoleniowo – doradczego. W ramach aktywności Centrów zainicjowano 75 nowych inicjatyw z zakresu zapewniania dostępności i projektowania uniwersalnego. Na realizację działań Centrów przeznaczono w 2023 r. kwotę w wysokości prawie 1,5 mln zł.</p> <p>Projekt MFiPR pn. „Akademia Dostępności” Adresatami inicjatywy byli pracownicy wykonujących zadania związane z planowaniem przestrzennym i procesem inwestycyjno-budowlanym (kadry planowania przestrzennego, w tym: pracownicy JST, służby konserwatorskie, architekci, pracownicy organów administracji architektoniczno-budowlanej, inżynierowie budownictwa, infrastruktury, drogownictwa). W 2023 r. przeszkolono 1 971 osób, a na realizację przedsięwzięcia przeznaczono kwotę 1,9 mln zł. Całkowity koszt realizacji projektu wyniósł 3,5 mln zł, a szkoleniami objęto łącznie 3 016 osób.</p> <p>W 2023 r. problematyka projektowania uniwersalnego była także poruszana podczas spotkań sygnatariuszy “Partnerstwa na rzecz dostępności”, stanowiącego zobowiązanie do współpracy na rzecz realizacji założeń Programu Dostępność Plus.</p>
	Opracowanie programu działań skierowanych do osób starszych chorych na choroby otępienne	Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rodziny, Pracy i	2018-2025	<p><i>Opracowanie programu działań skierowanych do osób starszych chorych na choroby otępienne</i></p> <p><u>Ministerstwo Zdrowia</u></p>

		Polityki Społecznej, Ministerstwo Rozwoju i Technologii		W Ministerstwie Zdrowia opracowywany jest program działań dedykowanych osobom z chorobami otępiennymi i ich bliskim. Projekt dokumentu obejmuje działania kilku resortów.
Prowadzenie kampanii edukacyjnych na temat chorób otępiennych	Ministerstwo Zdrowia		Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych na temat chorób otępiennych</i></p> <p><u>Ministerstwo Zdrowia</u> W latach 2022-2023 prowadzona była kampania informacyjno-edukacyjna na temat zaburzeń otępiennych, w tym choroby Alzheimera której hasło przewodnie brzmiało „Zostań dłużej na scenie życia”. Kampania miała na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat zaburzeń otępiennych, w tym ich objawów, wagi wczesnego rozpoznania choroby, a także kształtowanie właściwych postaw wobec chorych i ich bliskich.</p> <p>W ramach kampanii zrealizowane zostały m.in. następujące działania: spoty w TV i radio, kampania w mediach społecznościowych - posty na Facebooku i Twitterze, podcasty, opublikowane na stronach online stacji radiowej RMF w zakładce podcasty oraz na stronie kampanii, debata telewizyjna oraz audycja radiowa, reklamy w krzyżówkach, badanie świadomości i wiedzy na temat zaburzeń otępiennych metodą CATI.</p>
Opracowanie i ujednolicenie sposobów postępowania podmiotów świadczących pomoc niesamodzielnym osobom starszym, według przyjętych wzorców, które oparte są na wynikach badań i dają możliwość uzyskania podobnych rezultatów działań w różnych placówkach pomocowych i w opiece domowej	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rozwoju i Technologii		2018-2020	<p><i>Opracowanie jednolitych sposobów postępowania podmiotów świadczących pomoc niesamodzielnym osobom starszym</i></p> <p><u>Ministerstwo Zdrowia</u> W ramach Krajowego Programu Odbudowy i Odporności przygotowany został przegląd strategiczny oraz „mapa drogowa” i zalecenia dotyczące systemu opieki długoterminowej. Ostateczną wersję raportu, opracowanego przez Bank Światowy we współpracy z zaangażowanymi ministrami, opublikowano w dniu 28 czerwca 2024 r. na BIP MZ. Na podstawie wypracowanych rekomendacji planowane jest przeprowadzenie reformy systemu opieki długoterminowej w Polsce, w tym m.in. dotyczących</p>

				funkcjonowania podmiotów świadczących pomoc niesamodzielnym osobom starszym.
Obszar III	Opracowanie standardów opieki dla osób z zespołami otępiennymi, w tym opieki domowej	Ministerstwo Zdrowia	2018-2020	<i>Liczba opracowanych standardów opieki dla osób z zespołami otępiennymi, w tym opieki domowej</i>
				<p><u>Ministerstwo Zdrowia</u> W Ministerstwie Zdrowia opracowywany jest program działań dedykowanych osobom z chorobami otępiennymi i ich bliskim. Projekt dokumentu obejmuje działania kilku resortów. W ramach programu planuje się przygotowanie rozwiązań, które usystematyzują kwestie związane z opieką nad osobami z chorobami otępiennymi.</p>
	<p>Rozwój różnorodnych form opieki dziennej, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwijanie sieci placówek dziennego pobytu i promowanie tworzenia ich w obszarach, na których jeszcze nie funkcjonują; propagowanie form opieki dziennej wśród osób starszych nieaktywnych, nieuczestniczących w życiu środowiska lokalnego, w tym o charakterze opiekuńczym (łącznie z opieką wytchnieniową i w czasie oczekiwania na instytucje opieki długoterminowej), oraz wzmacniającym aktywność i samodzielność; 	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rozwoju i Technologii	2018-2020	<i>Liczba funkcjonujących placówek opieki dziennej</i>
				<p><u>Ministerstwo Zdrowia</u> W Ministerstwie Zdrowia prowadzone są działania mające na celu odwrócenie piramidy świadczeń opieki zdrowotnej, tj. przeniesienia ciężaru realizacji świadczeń z lecznictwa szpitalnego do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz podstawowej opieki zdrowotnej. Jednocześnie w ramach Krajowego Programu Odbudowy i Odporności przygotowany został przegląd strategiczny oraz „mapa drogowa” i zalecenia dotyczące systemu opieki długoterminowej. Ostateczną wersję raportu, opracowanego przez Bank Światowy we współpracy z zaangażowanymi ministrami, opublikowano w dniu 28 czerwca 2024 r. na BIP MZ. Na podstawie wypracowanych rekomendacji planowane jest przeprowadzenie reformy systemu opieki długoterminowej w Polsce, w tym dotyczącej opieki dziennej oraz koordynacji opieki.</p> <p><u>Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</u> Realizacja programów: „Centra opiekuńczo-mieszkalne”, „Opieka wytchnieniowa dla członków rodzin lub opiekunów osób z</p>

<ul style="list-style-type: none"> wspieranie systemu wymiany informacji pomiędzy placówkami umożliwiającego dzielenie się dobrymi praktykami 			<p>niepełnosprawnościami” oraz „Opieka wytchnieniowa” – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MRPiPS.</p> <p>Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej W Regionalnych Programach Operacyjnych ze środków EFS rozwijane były usługi opiekuńcze w społeczności lokalnej w ramach PI 9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. Wsparcie dla usług opiekuńczych prowadziło każdorazowo do zwiększenia liczby miejsc świadczenia usług opiekuńczych w społeczności lokalnej oraz liczby osób objętych usługami opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej. Zwiększanie liczby miejsc świadczenia usług opiekuńczych odbywało się poprzez zwiększanie liczby opiekunów świadczących usługi. Zwiększanie liczby miejsc świadczenia usług opiekuńczych w formach stacjonarnych odbywało się poprzez tworzenie miejsc stałego lub krótkookresowego pobytu dziennego lub stałego lub krótkookresowego pobytu całodobowego w placówkach, w których realizowane są usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej. Miejsca krótkookresowego pobytu służyły przede wszystkim poprawie dostępu do usług opiekuńczych w zastępstwie za opiekunów faktycznych w ramach opieki wytchnieniowej. Usługi opiekuńcze wspierane w PI 9iv w RPO w formie stacjonarnej opieki dziennej realizowane były m.in. przez dzienne domy pomocy oraz kluby seniora. Do końca 2023 r. wsparciem w zakresie usług asystenckich i opiekuńczych w formach zdeinstytucjonalizowanych dofinansowanych z EFS objęto prawie 142 tys. osób.</p>
Tworzenie dziennych domów opieki medycznej (DDOM) jako wsparcie medyczne (świadczenia pielęgnacyjne, opiekuńcze i	Ministerstwo Zdrowia	2018-2020	<i>Liczba funkcjonujących dziennych domów opieki medycznej</i> Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej W ramach pilotażowego projektu PO WER wdrażanego w latach 2016-2018 powstały 53 Dzielne Domy Opieki Medycznej. Kolejne

	rehabilitacyjne oraz kontynuacja leczenia) osób niesamodzielnych, w tym w szczególności osób starszych, w warunkach zbliżonych do domowych, w środowisku lokalnym			placówki powstawały od 2018 r. w ramach RPO. Łącznie utworzonych zostało 163 DDOM na terenie całego kraju (*dane pozyskane z mapy dotacji UE)
	Wspieranie inicjatyw jednostek samorządu terytorialnego na rzecz tworzenia mieszkań chronionych	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Infrastruktury, Ministerstwo Rozwoju i Technologii	2018-2021	<p><i>Liczba funkcjonujących mieszkań chronionych dla osób starszych</i></p> <p><u>Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</u> W celu wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w realizacji ich zadania własnego, w ramach Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” ustanowionego uchwałą²⁰ w zadaniu 4.4 (przed zmianami legislacyjnymi 4.7) przewidziano wsparcie finansowe. Środki finansowe mogą zostać przeznaczone zarówno na tworzenie mieszkań (treningowych lub wspomaganych) na potrzeby m.in. osób z niepełnosprawnościami w lokalach należących do jednostek samorządu terytorialnego, jak i ewentualną budowę budynku czy zakup lokalu (z zachowaniem zasady racjonalnego wydatkowania środków publicznych).</p> <p><u>Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej</u> Regionalne Programy Operacyjne Ze środków EFS rozwijane były usługi w postaci mieszkań chronionych i wspomaganych (wspomaganych i treningowych). Wsparcie dla mieszkań chronionych i mieszkań wspomaganych polegało na tworzeniu miejsc w nowo tworzonych lub istniejących mieszkaniach chronionych lub mieszkaniach wspomaganych, przeznaczonych dla osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Do końca 2023 r. usługami w postaci mieszkań chronionych i wspomaganych dofinansowanych z EFS</p>

²⁰ Nr 160 Rady Ministrów 20 grudnia 2016 r. (M.P. poz. 1250), zmienioną uchwałą nr 189 Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2021 r. (M.P. z 2022 r. poz. 64)

			<p>objęto prawie 6,2 tys. osób. Ponadto zostały utworzonych ponad 1,3 tys. miejsc świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganych i chronionych.</p> <p>Program Wiedza Edukacja Rozwój W ramach programu realizowanych było 6 projektów ROPS, których celem było wypracowanie modeli mieszkań wspomaganych dla: osób chorujących psychicznie po wielokrotnych pobytach w szpitalach psychiatrycznych; osób z niepełnosprawnością fizyczną; osób z całościowymi zaburzeniami rozwoju, w tym z autyzmem i zespołem Aspergera; osób z chorobami neurologicznymi, w tym z chorobą Alzheimera i chorobą Parkinsona oraz osób starszych; osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, w tym z zespołem Downa. W ramach każdego projektu opracowany został jeden model/standard mieszkania wspomagane, uwzględniający specyficzne potrzeby i możliwości danej grupy osób.</p> <p><u>Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej</u> W ramach pozostającej we właściwości MRiT ustawy²¹, w 2023 r. kontynuowane było bezzwrotne finansowe wsparcie na tworzenie (modernizację) mieszkań na wynajem, w tym mieszkań komunalnych oraz mieszkań treningowych i wspomaganych. Wysokość tego wsparcia od 2021 r. wynosi nawet 80% kosztów inwestycji, co przekłada się na większe zainteresowanie beneficjentów wsparcia, w tym jednostek samorządu terytorialnego tworzeniem (modernizacją) zasobu mieszkaniowego. Jednym z założeń programu jest możliwość zamiany, w każdym czasie okresu obowiązywania umowy o finansowe wsparcie, przeznaczenia sfinansowanego lokalu</p>
--	--	--	--

²¹ z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych

				komunalnego, wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu gminy, na mieszkanie treningowe lub wspomagane, jak również mieszkania treningowe lub wspomagane na lokal komunalny. W 2023 r. w ramach programu zakwalifikowano 424 wnioski, w wyniku których powstanie łącznie 9 613 mieszkań, w tym 55 mieszkań treningowych i wspomaganych.
Rozwój opieki całodobowej: <ul style="list-style-type: none"> • wypracowanie jednoznacznych i adekwatnych do potrzeb niesamodzielnej osoby starszej kryteriów ich kwalifikacji do różnych placówek opieki długoterminowej; • wspieranie inicjatyw jednostek samorządu terytorialnego na rzecz tworzenia placówek całodobowej opieki dla niesamodzielnych osób starszych i samotnych; • wspieranie tworzenia rodzinnych domów pomocy społecznej i innych form środowiskowej opieki całodobowej 	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rozwoju i Technologii	Działanie ciągłe*	Liczba funkcjonujących placówek opieki całodobowej oraz Liczba zrealizowanych działań mających na celu rozwój opieki całodobowej	<u>Ministerstwo Zdrowia</u> W ramach Krajowego Programu Odbudowy i Odporności przygotowany został przegląd strategiczny oraz „mapa drogowa” i zalecenia dotyczące systemu opieki długoterminowej. Ostateczną wersję raportu, opracowanego przez Bank Światowy we współpracy z zaangażowanymi ministrami, opublikowano w dniu 28 czerwca 2024 r. na BIP MZ. Na podstawie wypracowanych rekomendacji planowane jest przeprowadzenie reformy systemu opieki długoterminowej w Polsce.
				<u>Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</u> Realizacja programów: Centra opiekuńczo-mieszkalne, Opieka wytchnieniowa dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami oraz Opieka wytchnieniowa – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MRPiPS.
Zweryfikowanie dotychczasowego systemu podnoszenia kwalifikacji osób świadczących usługi opiekuńcze	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo	2018-2020	Weryfikacja systemu podnoszenia kwalifikacji w zawodach opiekuńczych	<u>Ministerstwo Zdrowia</u> Ministerstwo Zdrowia w 2023 r. realizowało projekty w ramach osi VII „Wsparcie REACT-EU dla obszaru zdrowia” w ramach

		Zdrowia	<p>Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020 ukierunkowanych na szkolenia i kursy dla opiekunów medycznych. Projekty miały na celu podniesienie kompetencji zawodowych opiekunów medycznych i zakładały m.in. realizację kursów, w związku z rozszerzeniem podstawy programowej zwiększającej kwalifikacje opiekunów medycznych. Wsparciem objęto 68 331 osób.</p> <p>W okresie od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2023 r. w Ministerstwie Zdrowia realizowany był projekt pn. <i>Rozwój kompetencji zawodowych i kwalifikacji opiekunów medycznych, odpowiadających na potrzeby epidemiologiczno-demograficzne kraju</i>. Liderem projektu był Departament Rozwoju Kadr Medycznych Ministerstwa Zdrowia, a Partnerem projektu było Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego.</p> <p>Celem głównym projektu było podniesienie kwalifikacji opiekunów medycznych, poprzez realizację kursu kwalifikacyjnego, który umożliwił uzupełnienie wiedzy i umiejętności osób, które uzyskały kwalifikacje opiekuna medycznego przed wdrożeniem zmienionej podstawy programowej kształcenia w tym zawodzie, w zakresie kwalifikacji MED.14. Świadczenie usług medyczno-pielęgniarskich i opiekuńczych osobie chorej i niesamodzielnej oraz w zakresie przygotowania do pracy z pacjentem z COVID-19 oraz innymi chorobami zakaźnymi lub po przebytej chorobie zakaźnej.</p> <p>Głównym działaniem w projekcie była realizacja kursu kwalifikacyjnego dla opiekunów medycznych, uzupełniającego wiedzę i umiejętności z zakresu wykonywanych czynności i procedur u pacjentów, w tym u pacjentów z podejrzeniem choroby zakaźnej, w tym w szczególności choroby COVID-19, w trakcie choroby oraz po jej przebyciu, dotychczas zarezerwowanych dla zawodu pielęgniarki, dotyczących m. in. wykonywania czynności z</p>
--	--	---------	--

			<p>zakresu pobierania krwi żyłnej i włośniczkowej oraz innych materiałów do badań laboratoryjnych, podawania leków różnymi drogami czy też opieki nad osobami z demencją.</p> <p>Efektem tego jest wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej o wykwalifikowaną kadrę medyczną, przygotowaną do udzielania świadczeń zdrowotnych pacjentom w okresie zagrożenia zdrowotnego, w tym również w sytuacjach zagrożenia epidemicznego lub epidemii, wywołanych przez inne czynniki chorobotwórcze.</p> <p>W okresie realizacji projektu, tj. od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2023 r. opracowano i wdrożono Program kursu kwalifikacyjnego dla opiekunów medycznych uzupełniającego w zakresie kwalifikacji MED.14. Świadczenie usług medyczno-pielęgniacyjnych i opiekuńczych osobie chorej i niesamodzielnej. Jednym z modułów ww. programu jest Moduł IV <i>Planowanie, organizowanie i wykonywanie czynności opiekuńczych dla osoby chorej i niesamodzielnej z uwzględnieniem opieki nad osobami z demencją.</i></p> <p>Celem kształcenia w ramach tego modułu było uzupełnienie wiedzy z podstaw pielęgnacji osoby chorej z uwzględnieniem opieki nad osobami z zespołem otępiennym/demencją. Ponadto opiekun medyczny, który uczestniczył w szkoleniu będzie posiadał wiedzę i umiejętności z zakresu zasad komunikacji z osobą z zespołem otępiennym oraz jej rodziną a także wiedzę i umiejętności z zakresu pomocy osobie chorej i niesamodzielnej z zespołem otępiennym w wykonywaniu czynności życia codziennego i utrzymaniu aktywności fizycznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • 6 492 opiekunów medycznych zostało objętych wsparciem w ramach ww. projektu,
--	--	--	--

				<ul style="list-style-type: none"> 6 116 opiekunów medycznych, podniosło swoje kompetencje zawodowe poprzez ukończenie części teoretycznej oraz części praktycznej kursu. <p>Przedmiotowy projekt był finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Oś VII Wsparcie REACT-EU dla obszaru zdrowia, Działanie: 7.1 Wzmocnienie zasobów kadrowych systemu ochrony zdrowia. Wartość projektu wynosiła 73 000 000 zł.</p>
	Przeprowadzenie kampanii społecznych, promujących zawody opiekuńcze	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rozwoju i Technologii	Działanie ciągłe*	<p><i>Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych promujących zawody opiekuńcze</i></p> <p>Ministerstwo Zdrowia Ministerstwo Zdrowia prowadzi działania mające na celu podnoszenie kompetencji kadr medycznych, w tym sprawujących opiekę nad osobami starszymi. Szczegółowe dane dotyczące działań podejmowanych w tym zakresie zostały wskazane w zał. 1 - Informacja Ministra Zdrowia o sytuacji osób starszych za 2023 r.</p>
Obszar IV	Wspieranie organizowania opieki krótkoterminowej nad osobami niesamodzielnymi – tzw. opieka wytchnieniowa dla opiekunów	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Rozwoju i Technologii	2018-2020	<p><i>Liczba zrealizowanych działań mających na celu wspieranie organizowania opieki krótkoterminowej nad osobami niesamodzielnymi</i></p> <p>Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Realizacja programów: „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami”, Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MRPiPS.</p>
	Wsparcie opiekunów nieformalnych niesamodzielnych osób starszych, w tym:	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo	2018-2020	<p><i>Liczba zrealizowanych działań mających na celu wsparcie opiekunów nieformalnych osób niesamodzielnych</i></p> <p>Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • upowszechnianie wiedzy na temat opieki nad niesamodzielną osobą starszą dla zwiększenia zaangażowania w opiekę opiekunów nieformalnych; • tworzenie i rozwijanie form wsparcia dla opiekunów osób niesamodzielnych w tym mieszkań chronionych 	Rozwoju i Technologii		Realizacja programów „Opieka wytchnieniowa dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami” oraz :Opieka wytchnieniowa” – więcej informacji w załączniku nr 1, w rozdziale dot. MRPiPS.
--	--	-----------------------	--	--